Any IV. Núm. 154 - Barcelona, dijous, 14 de Gener de 1932

BIBLIOTECA ARÚS

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Miaura, quin Miquel!

L'ACTUALITAT POLÍTICA

Una setmana animada

Les festes tradicionals de Nadal i de Cap d'Any han constituït, per bé que no tan completa com els altres anys, una treva de les lluites polítiques. La transcendència del moment és, però, tan viva, que l'activitat política ha cuitat a poblar-se d'interès tan bon punt aquesta treva tradicional ha tocat la seva fi.

Diumenge passat una febre d'activitat política commogué tots els sectors de l'opinió. Des del discurs de Miguel Maura, que la ràdio s'encarregà de difondre com un gran castell de focs artificials, fins al míting camuflat de la F. A. I. a Montjuïc, passant pels discursos dels senyors Raimond d'Abadal i Nicolau d'Olwer, l'activitat política no deixà cap sector per a rependre la seva vida intensa.

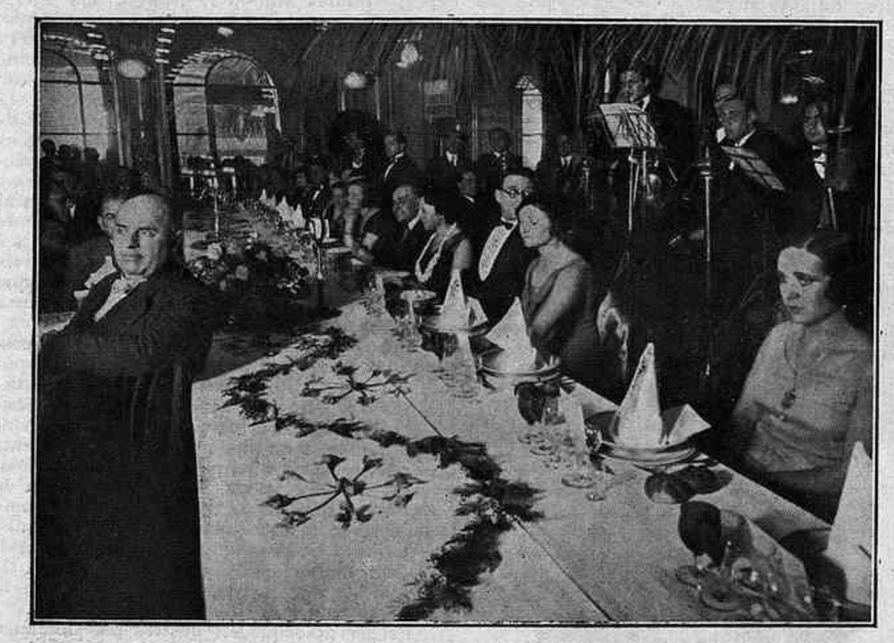

L'àpat al senyor Nicolau d'Olwer

No creiem que el discurs de Miguel Maura, fogós i rectilini, hagi convençut ningú, excepte els conservadors més recalcitrans. Però, respecte de Catalunya, tingué la virtut d'ésser un reactiu per al sentiment catalanista, una mica adormit per les paraules agradables i esperançadores que arribaven des de Madrid. En aquest ordre no sabríem estar-nos d'assenyalar per la seva eficàcia, el míting pro-ensenyament en castellà realitzat a l'Iris Park; feia molt de temps que el catalanisme — víctima dels seus triomfs — no reprenia un estat d'acció que havia estat la seva garantia vital més viva als temps en que calia redreçar-se un dia i altre contra un estat de coses veritablement injust.

* * *

Si no existís el costum dels homenatges, hauria calgut, tractant-se del senyor Nicolau, deixant de banda la seva significació política, inventar els homenatges i els banquets. Amb la simpatia de què gaudeix el senyor Nicolau hi havia element suficient per organitzar un àpat com els que en certs temps feia la Lliga.

Per fer un discurs de més d'una hora de durada, el senyor Nicolau d'Olwer ha esperat ésser ex-ministre. No es pot acusar el senyor Nicolau d'haver atabalat la gent. I, no obstant, aquest home que es volia limitar a actuar en els rengles del catalanisme en els llocs més modestos, ha arribat, sense intrigar, per la seva intelligència i esperit de lleialtat i — també cal dir-ho — pel seu valor personal, a formar part — singular honor! — del Comitè revolucionari que va portar la República i del primer govern del règim.

Del senyor Nicolau, que no ha volgut mai tenir pretensions d'orador perquè, com diu ell, li falten pulmons, la gent diu que l'estada a Madrid li ha estat profitosa. Parla amb més seguretat que abans, diu el que vol dir, i si cal reconèixer que sempre ha tingut un gran sentit de responsabilitat, sembla que aquest instint se li hagi afinat durant el seu pas pel ministeri.

El senyor Nicolau va parlar una hora llarga. El seu discurs marca el començament d'un període en la història d'Acció Catalana. Si en el partit havia pogut haverhi algunes discrepàncies sobre l'actuació futura, el discurs de l'Orient va posar fi a tota mena de vacillacions. El senyor Nicolau va empènyer el partit cap a una actuació d'esquerra.

El primer punt capital del discurs és la negativa a una eventual aliança amb la Lliga. Amb els que durant la segona dictadura treballaren contra la República — va dir l'orador — no hi podem tenir pactes ni tractes. El llenguatge és precís, contundent. L'advertiment ha vingut en el moment just, amb una gran oportunitat.

El principal perill per a Acció Catalana era la seva aparent vacillació. Corria el perill que el despit per les eleccions perdudes fes derivar el partit cap a la dreta. Corria el perill que prevalgués l'error segons el qual la Lliga Regionalista és l'arca santa del catalanisme pur. Afortunadament, ha prevalgut el sentit nou del catalanisme. Potser n'ha tingut la culpa la campanya antirepublicana de *La Veu de Catalunya*, el convenciment que la Lliga anirà a desgrat darrera el carro de la República.

L'altre punt capital del discurs del senyor Nicolau és l'antirevisionisme: antirevisionisme respecte la Constitució i antirevisionisme davant l'Estatut. El punt de vista del senyor Nicolau, i sobretot la manera de lligar-lo amb un partit moderat, constitueix un encert, i àdhuc una novetat, si tenim en compte que a Catalunya fàcilment ens deixem portar pels extremismes de dreta o d'esquerra. Els elements dretistes del partit han trobat en el discurs de l'Orient una solució que pot satisfer tots els homes liberals, tant si són de dreta com d'esquerra. L'orador va demostrar que el pitjor perill seria creure que és possible en aquests moments d'exaltació redactar una Constitució perfecta. Aquest romanticisme és impracticable, no pot interessar ni a les dretes que desitgin sobretot el manteniment de l'ordre, ni a les esquerres.

El senyor Nicolau va dedicar el final del seu discurs a felicitar-se de la incorporació de les masses populars al moviment català. El líder d'Acció Catalana no desconeix la importància d'aquest fet. I com que no la desconeix, és de creure que Acció Catalana, que ha sabut virar cap a l'esquerra, sabrà també recollir les aspiracions populars, concretarà de cara al poble el seu programa de justícia i millores socials.

Un altre fet de la setmana, la importància del qual no sabríem negar, és la carta de Marcellí Domingo dimitint el seu càrrec en el Directori d'Esquerra Republicana. Marcellí Domingo, bon català, ha viscut sempre desligat dels partits netament catalans. Una de les crítiques més persistents que es feren a l'hora de constituir-se l'Esquerra Republicana, fou precisament la inclusió en el seu Directori d'un polític que actuava com a líder d'un partit no català. No volem ara discutir les crítiques de Marcellí Domingo, que són les que es fan habitualment al partit d'Esquerra. Però no creiem que Marcellí Domingo hagi estat del tot oportú. Es un gest ple de sinceritat, però que li lleva la possibilitat d'actuar dintre d'un partit català. Ha preferit restar al marge del seu partit català per a criticar una política de la qual ell n'és en part responsable per la seva inhibició. Per això el seu gest ha perdut importància.

De Dijous — a Dijous

El fill del foner balear

Una coincidència curiosa ha fet que uns quants escriptors en comentar el discurs de Miguel Maura recordessin la figura del seu pare. Però d'Antonio Maura, el fill només en suggereix els defectes. Les tares d'aquell Maura, home d'una violència continguda per una educació superior i una certa filosofia de la vida, ens apareixen en el seu fill Miguel com augmentades per un vidre de multiplicar. Les qualitats del president Maura, afinades per un temperament d'intellectual, són molt menys visibles en l'exministre de la República. Entre els dos Maura, la trajectòria és clara: el pare dissimula fàcilment que és un català de Mallorca. Arriba a Madrid parlant un castellà deplorable, però el foner balear realitza un esforç tan considerable que aconsegueix parlar el castellà més barroc que pugui imaginar-se i ésser president de la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola. D'aquest esforç, que en el pare té com a punt culminant l'ambició de superar-se, el fill només n'hereta la brutalitat. I si el pare sabé dissimular que era català de Mallorca, el fill ja ni s'absté d'atacar el país i la llengua nativa del seu pare. El temps pot demostrar que amb aquestes dots no es pot ésser ni ministre de la Governació, perquè el ministeri de la Governació no és precisament una gendarmeria. Total — i dit sigui amb tot el respecte que el cas requereix — es quasi evident que no és molt aconsellable la barreja de races, sobre tot quan es tracta de temperaments tan acusats com els foners balears i els de les terres altes del cor d'Espanya.

En els seus atacs contra l'Estatut de Catalunya, o més ben dit contra Catalunya, el fill del foner balear sembla ignorar que si no existissin altres proves del fet diferencial de Catalunya que aquesta prevenció, o aquest odi contra els catalans, tindríem ja l'argument més fort que pugui desitjar-se. En les nacions que han arribat a realitzar la seva unitat, com per exemple França, no es dóna el cas que, en nom de la pàtria, unes regions hagin d'alçar-se contra les altres en campanyes freqüents i cridaneres. Si no existís aquest fet diferencial, aquestes campanyes el crearien.

I encara hi ha una altra prova del fet diferencial, i és l'activitat dels patrioters castellans, els que han governat fins a la caiguda de la monarquia i que ara es preparen per tornar a governar. Pel punt de no resoldre cap problema de llibertat, l'Espanya monàrquica va anar jugant-se totes les colònies. El fill del foner balear representa tot l'esperit de la vella Espanya, de l'Espanya caduca. Entre l'Espanya que ell desitja i la que somia l'espanyolista i castellanista Unamuno hi ha un món de diferència. La diferència entre la concepció d'un intellectual i la d'un home al qual els mateixos diaris madrilenys qualifiquen de «chulo».

S'equivoca el senyor Maura. Luz li ho ha dit en el seu editorial. S'equivoca tant, que tot el que pretén destruir ho enrobusteix. La tàctica del fill del foner és ineficaç, és dolenta. Només aconseguiria avivar l'esperit català i catalanista i encendre la discòrdia entre catalans i castellans i fer un magne servei a la República.

B.

MIRADOR INDISCRET

El «trabajador» Cordero

Tothom coneix de sobres els incidents que es produïren en la celebració del «mitin magno pro-enseñanza en castellano» organitzat per les Juventudes Socialistas i de tota una Casa de España.

L'organització, com es veu, no estava pas del tot descuidada. Per això el míting es pogué donar després d'anar a l'Iris Park una mitja dotzena de guàrdies de seguretat.

Els oradors, i alhora diputats, foren tres. Dos de socialistes, amb noms tan escaients com famosos, com Toro i Cordero.

El primer més brau, el segon més sensat. D'acord amb el cognom.

Cordero, amb un públic de dues centes persones, comença dirigint-se a «los trabajadores barceloneses». Gairebé tots els paràgrafs, brillants no cal dir-ho, eren encapçalats amb les paraules: «Nosotros, los trabajadores». Després encara hi haurà algú que parlarà d'«enchufes».

Gasos lacrimògens

En l'esmentat míting, uns antidemocràtics varen vessar dos tubets plens de gasos lacrimògens. Això va produir que a la meitat del discurs del senyor Cordero, quan estava parlant amb to abrandat de les magneficències del socialisme — puix que no féu altra cosa en tota l'hora que tingué de durada la seva dissertació — els concurrents es veieren obligats a treure's el mocador i eixugar-se els ulls, plorant, alguns, com Magdalenes.

Manuel Cordero, amb ulls vermells de calor i de gas i la gent plorant per les butaques; heus ací l'aspecte de la sala en ple entusiasme «castellanizador».

Públic femení

L'orador primer, Ruiz del Toro, en mig del seu parlament pronuncià una arenga fogosíssima a la dona espanyola:

—*Vosotras, las forjadoras de la patria* — anava dient tot cercant amb els ulls desesperadament per la sala alguna representant. Era endebades... i la situació s'anava fent cada cop més anguniosa.

Finalment, la seva mirada topà amb dues noies que hi havia en un recó de la sala. La veu de l'orador pujà de to en dirigir-los la paraula. Amb el so de la veu s'anava accentuant la vermellor de les galtes de les pobres noies, que si haguessin gosat se n'haurien anat.

Munificència

En finalitzar l'esmentat míting, un senyor, amb paraula trencada per l'emoció, no per les garrotades que prèviament s'havien repartit, comunicà les despeses que ha de sostenir la «Comisión pro-enseñanza en castellano», i acabà demanant diners als oients.

A la safata que es col·locà a la porta, hom hi pogué comptar fins a cent deu pessetes.

L'optimisme es generalitzà.

No n'hi ha per menys. Amb aquesta quantitat ja n'hi ha prou per començar a bastir una Facultat de la futura Universitat castellana de Catalunya.

El «Juanito»

Entre els regidors de l'Ajuntament actual que més s'han distingit en tot moment en les sessions municipals per no haver dit mai res, cal comptar el senyor Joan Domènec Boscà, de la minoria radical. A l'hora de les votacions, no obstant, la seva activitat es fa palesa.

Degut a ésser el primer radical que vota, gràcies a la inicial del seu cognom, tot són fer indagacions o interrogatoris al cap de la minoria per veure què cal fer.

—Giralt, que dic sí o no?—sovint li sentiu preguntar.

El dia 14 d'abril, en sortir elegit i trobant-se en un centre radical de la Barceloneta, els electors l'obligaren a parlar. Aleshores, colpit per l'emoció, s'aixecà i digué:

—Amics, acabo d'ésser elegit regidor. Però que consti que per vosaltres no ha triomfat el senyor Domènec. Per vosaltres l'avui regidor és el «Juanito».

Coses vistes

La Nau publicava l'altre dia el següent telegrama:

«Bombai, 6. — Se sap que Gandhi envià ahir un cable a l'ex-virrei lord Irving. Diu el cable: «Ruego a usted se sirva creer que he puesto todo de mi parte, pero ha venido el fracaso. No pierdo, sin embargo, la confianza, y Dios mediante conservaré el mismo espíritu que usted pudo observar durante la sagrada semana de Delhi. No defraudaré el certificado por usted expedido.»

Això ens recorda aquell predicador català que cridava des de la trona:

—Ah, fills meus!, penseu que Jesucrist digué *amaos los unos a los otros*...

Capellaneries

El *Butlletí* del «Centre de Cultura Social Popular» de la parròquia de la Concepció, publicat amb autorització eclesiàstica, publica en el seu número 166, any XIV, corresponent al mes de desembre proppassat, un important article titulat *J. O. C.*, que comença amb aquesta explicació prèvia:

«J. O. C. és el títol del setmanari que des de fa poc rebem al Centre. No és una revista qualsevol, és el portantveu d'una gran organització social, de la joventut obrera catòlica, una de les parts integrants d'aquesta joventut que parlàvem en el nostre Butlletí d'octubre, comentant una relació del Dr. Bonet, Pvre.; la que s'uní junt amb les J. A. C., J. E. C., J. I. C. i J. U. C., o sigui respectivament, joves agricultors, joves estudiants de la segona ensenyança, joves independents i els joves estudiants universitaris, per celebrar un grandiós congrés germanívol i manifestar tots com un sol home la seva ferma adhesió al Crist, donant visques vibrants a sa realesa.»

Després del D. I. C. i el D. R .A. C., els J. A. C., J. E. C., J. I. C., J. O. C. i J. U. C. donaran molt de joc en el camp catòlico-xiroi.

Reivindicacions obreres

En una assemblea que varen tenir certs vaguistes del Nord, van aprovar cinc bases per presentar-les a llurs burgesos i fer dependre el final de la vaga de l'aprovació d'elles. La primera determinava certes condicions de treball; la segona exigia un augment de sou en les hores extraordinàries, etcètera, fins a cinc bases.

Però la tercera era molt més forta: «*Satisfacción de todas las reivindicaciones obreras.*» No res menys.

Posats a fer, podien estalviar-se les altres quatre.

Justificació

A la Barceloneta han pintat de nou la façana d'un estanc. Una de les inscripcions resa: «Tabacos Abanos».

Un amic nostre va passar-hi per davant quan l'estanc era tancat, i se'n va adonar. No va saber-se estar d'emprendre el taverner del costat, que era a la porta del seu establiment:

—Quins «abanos» són aquests?

—Es tancat, no hi són ara!

—No, si vull dir que hi falta una h.

—Ah, no en feu cabal; aquesta bona dona no sap gaire urbanitat.

De l'art d'En Màntua

Afectat per les crítiques desfavorables dels diaris quan l'estrena de *La Veïna del Terrat*, En Màntua s'expansionava amb un amic seu, arran de l'estrena de *La Morena de Coll-Blanch*:

—Amb aquesta obra que ara preparo, als intellectuals els f... de mig a mig.

—Per què?

—Perquè no n'hi trobaran de faltes de gramàtica. La faré corregir.

La diplomàcia del Sr. Canals

La diplomàcia de l'empresari de Novetats ha arribat al límit i abans de les festes de Nadal va rebentar.

Ventant un cop de puny damunt de la taula d'En Pallac, va cridar:

—S'ha acabat! Ja estic tip d'autors, d'actors i de públic! Prou teatre català! Prou contemplacions!

En Pallac, que estava fent una gasetilla amb lletra peluda, va gemegar:

—Pobres de nosaltres!

Immediatament, però, va asserenar-se per tenir el valor suficient per aconsolar els autors novells.

«La República de Treballadors»

Escrivint, des d'una república de treballadors, sobre una altra república de treballadors, és explicable que aquesta setmana descansem de publicar el reportatge sobre Rússia del nostre col·laborador J. Terrasa, el qual prosseguirà la setmana entrant.

NICOLAU D'OLWER, LA NOVA "VEDETTE"

(c) Ministerio de Cultura 2006

Qui ho havia de dir!

La Vanguardia de dissabte publicava la gasetilla següent:

«El consejero de sanidad y asistencia social, señor Jové Sarroca, del Gobierno de la Generalidad de Cataluña, que estudia con especial interés la futura organización de la lucha contra los males secretos, ha visto con satisfacción la nota de la dirección general de sanidad, que hace días publicamos, y que coincide con las ideas que sobre aquella importante cuestión sanitaria sustenta dicho consejero y que confía ver aplicadas en Cataluña, rompiendo los moldes de la vieja organización policíaca tan ineficaz en sus resultados como inmoral en sus principios.»

Ves per on resulta que li han passat al davant.

Anacronisme

Els actors no han tingut mai preocupacions arqueològiques. Potser, però, mai no s'havia donat un cas d'anacronisme com el del Teatre Goya, diumenge a la tarda. Representaven *El desdén con el desdén*; l'acció passa al segle xv, i per cert a Barcelona. L'actor encarregat del paper còmic posava del seu enginy particular, gestos exagerats, saltironets, cops al melic, canvis de veu, en fi, tot el repertori. De prompte, però, en acabar una escena va tenir la pensada genial. S'acostà a un patge, rígid al dintell d'una porta, i, posant-li un dit al nas, féu:

—Riiinnn...

Thomas Alva Edison des de l'Olimp restà esfereït en veure una aplicació de l'electricitat — el timbre elèctric — coneguda a la Barcelona de fa quatre cents anys.

Agafat al vol

Els que escolten la ràdio hauran tingut ocasió de notar la foscor inimitable que té la veu del director artístic d'una de les nostres emissores locals. Dos radioients en parlen:

—No sé per quin redimoni hauran triat un home amb aquesta veu!

—Veuràs, així en els intervius se sap ben bé quan parla l'altre.

Un home modest

En Domènec de Bellmunt va escriure la lletra per a una *java*. D'això fa uns quants mesos. El seu col·laborador — l'autor de la música — va fer-ne impressionar uns discos que estan posats a la venda.

L'altre dia, Domènec de Bellmunt va visitar uns amics que tenen gramola. I aquests, per tal de donar-li una sorpresa, van engegar la *java* sense dir-li res.

En Bellmunt, que ja no es recordava de la *java* ni de la lletra, restava indiferent davant aquella peça, i l'amo de la casa, creient que aquella actitud era deguda a la modèstia de l'autor, va dir-li, per afalagar-lo:

—Què us sembla? Us agrada?

En Bellmunt, amb la franquesa que li permetia la intimitat que té amb la persona visitada, exclamà amb tota bona fe:

—Trobo la música dolenta i la lletra pitjor.

L'amo de la casa tot era dir:

—No serà tant!...

Fins que a l'últim va descobrir-se tot i En Bellmunt va fer veure que havia fet broma.

I ara sempre que el propietari del disc parla d'En Bellmunt, diu:

—Es un xicot extremadament modest...

Margarida Xirgu i el teatre clàssic

Qui no recorda, entre els que ara fa prop de vint-i-cinc anys ens iniciàvem en els tumults de l'adolescència, aquella Caterina de *Joventut de Princep*, que començava a imposar el seu nom, de mal confegir a la primeria, al bon públic de la Barcelona que cremava els seus convents?

Després, dins l'aurèola morada dels reflectors, la visió d'aquella noia coberta de pedreries, mig nua, enroscant-se, endiablada, entorn d'una testa barbuda, oferta en una safata: la *Salomé* que consolidà el qualificatiu de tràgica per a Margarida Xirgu, ignorada fins poc temps abans, la qual, per tal de satisfer el seu instintiu daler que l'empenyia a l'escena, sense el més lleu vestigi de formació intel·lectual, treballava en teatres ínfims de Gràcia, del Poble Sec i d'Hostafrancs: societats sòrdides, de públic obrer, en què les vetllades teatrals del diumenge, sota la vermellor tremolosa dels becs de gas, solien acabar amb un ball fumós i la rifa d'un joc de cafè decorat amb calcomanies.

Gairebé ja ho havia pressentit el pare de Margarida Xirgu: un mecànic que mantenia la família amb les cinc pessetes del jornal i que de nits llegia Tolstoi i Gorki.

—Ah!, si aquesta noia tingués instrucció!... — sospirava el mecànic lletraferit.

I deixava els llibres a la filla, per calmar l'avidesa de lectures en aquella criatura desnodrida, que amb uns ulls que se li menjaven la cara recitava, amb estranya passió, pels recons de la casa, les poesies que li queien a les mans.

Fins que un bon dia, emmalaltí l'actriu assenyalada per representar *Teresa Raquin*, en una festa de commemoració a Zola, als *Propietaris*, de Gràcia. Les poques actrius disponibles, a més de mediocres, eren massa pudoroses per gosar treure's el vestit de cara al públic, com la situació del drama exigeix. Quatre o cinc dies abans de la festa, tot eren angúnies i cavil·lacions entre els organitzadors de l'espectacle. Aleshores, algú féu memòria que en un escenari encongit del carrer de Santa Rosa, una noia bruna, insignificant, però afavorida d'una veu clara i suau, representava segones i terceres figures de Rossinyol i d'Apel·les Mestres.

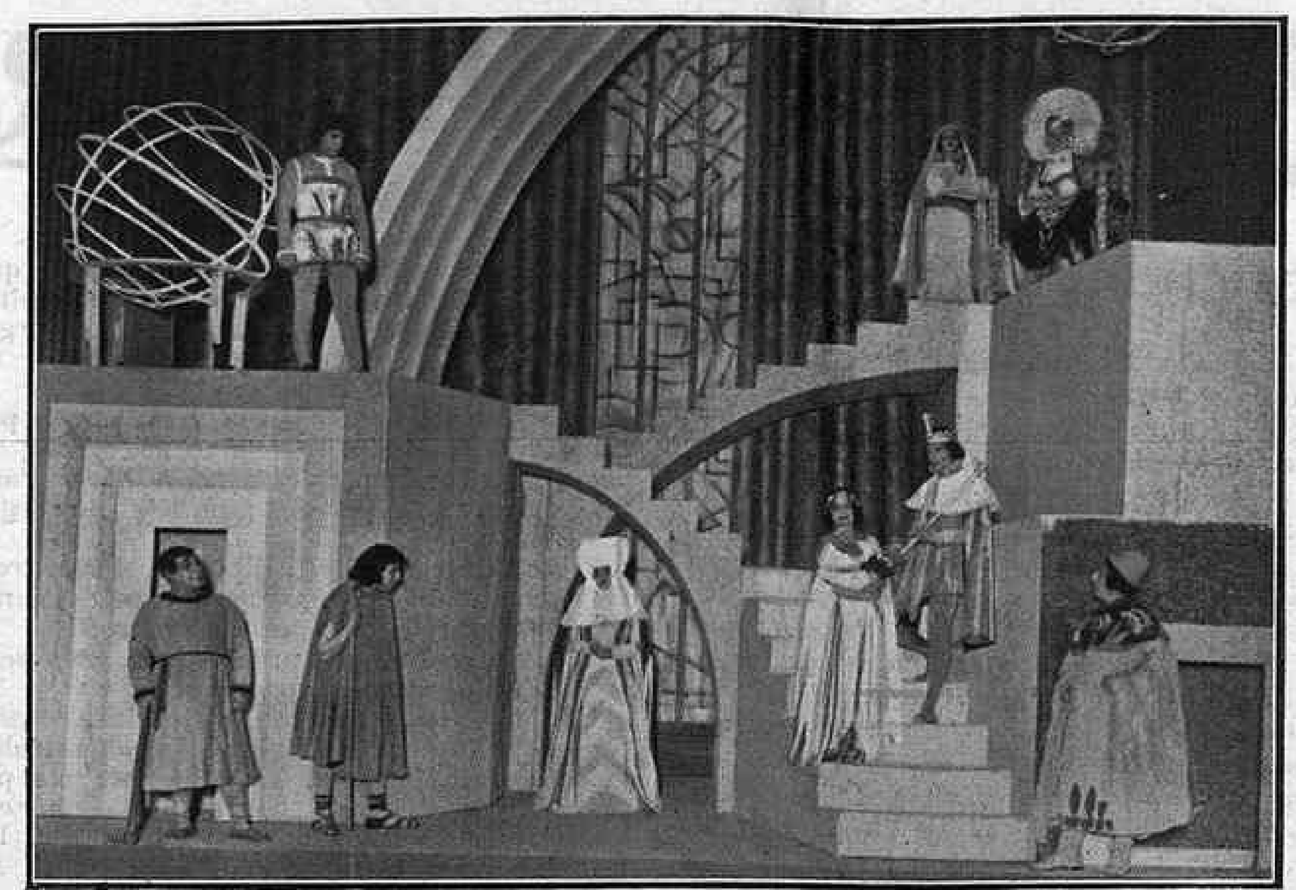

«El gran teatro del mundo», presentat per Margarida Xirgu

Margarida Xirgu, que des de sempre ha contraposat un pudor agressiu fora de l'escenari amb qualsevol exigència teatral, no dubtà a llevar-se el vestit de l'heroïna de Zola. Fou el seu primer èxit autèntic, que li valgué l'entrada a Romea, per ocupar un lloc modest.

Allí va descobrir-se l'actriu; fou l'inici de la seva carrera triomfal, sense preparació, guiada només pel foc sagrat de l'instint. Indirectament, les lectures disperses, recollides a l'atzar, l'havien preparada per orientar-se vers una cultura posterior: li foren començ i camí.

Aviat s'arriscà amb *Joventut de Princep*; després *Salomé, La Campana Submergida, La Reina Jove*. El nom de Margarida Xirgu passava amb entusiasme de boca a boca. El Romea no havia pogut contenir-la i el vell Teatre Principal s'omplia de devots per aplaudir l'art fresc, espontani, d'aquella tràgica que es revelava a Catalunya.

Tal com era de preveure, malgrat les censures d'alguns catalanistes repatanis, el teatre català no bastava per ajudar-la en la seva ascensió; l'actriu necessitava més amplitud. Seguint les petges de Maria Guerrero, Margarida Xirgu anà apoderant-se de la tradició i l'alliçonament que deixava la gloriosa actriu en la seva posta. S'imposà una disciplina rigorosa per tal d'eliminar d'impureses el seu castellà tarat de barcelonisme suburbial. Ambiciosa, indiferent a l'èxit d'avui que només li servia d'esperó al treball de l'endemà, estudià a fons el teatre i els artistes de tot arreu. L'autor nou que un dia ella representava, li era l'incentiu per conèixer l'ambient intel·lectual en què aquell s'hauria format. Per Bataille, en *La Verge Boja*, arribà al coneixement de què era el simbolisme de Maeterlink; *La Dama de les Camèlies* al fenomen del Romanticisme: les fantasies de Marquina al gust pel Renaixement. Així fou com va descobrir els poetes i dramaturgs del segle d'or espanyol, els quals provocaren la culminació del seu ideal artístic. Vist que era irrealitzable de representar els clàssics grecs, per manca d'ambient i de gent amb qui acoblar-se prou dotada per a la tragèdia, es satisfaria amb els escriptors del xvi i del xvii. D'aleshores ençà, la seva intenció i les seves realitzacions han estat orientades vers aquest objectiu.

La llum de les bateries accentua la bellesa de les actrius o simula una mena de bellesa a les de rostre apagat. En canvi, és el pitjor enemic de Margarida Xirgu. Se n'adona de seguida qui la veu de prop per primera vegada; guanya considerablement amb la proximitat, sense fer comèdia, vestida amb algun sumptuós abillament de teatre. A més, l'expressivitat del rostre somrient, la vibració de tota la persona, la gràcia única de les seves mans. Aleshores és quan no sabríeu canviar-la per qualsevol de les belleses que enfarfeguen d'insubstancialitats el modern teatre espanyol.

Quant a la seva veu, cada vegada que torna a Catalunya la sentiu més tendra i afinada amb un tel de melangia que us fa pressentir un llevat malaltís; que una insuficiència de vegades és origen de la pròpia superació en allò mateix que constitueix la fallida màxima: sublima l'individu i li dóna força per ultrapassar la normalitat i ésser objecte de l'admiració dels altres, per bé que si el món li sabés la causa profunda del triomf, seria correspost amb una esgarrifança pietosa.

I amb la seva veu límpida parla dels projectes pel temps a venir, amb rara vehemència, com un actor novell. Margarida Xirgu es proposa oferir a l'admiració pública el teatre siscentista, oblidat per la deixadesa de tothom; vol evidenciar com són d'actuals aquelles grans construccions poètiques. Insisteix a repetir que li cal treballar: treballar molt, com si temés la brevetat del temps per a realitzar el seu propòsit. S'ho ha imposat com a deure d'actriu espanyola envers el teatre de debò, oblidat per la ignorància dels més, negligit pels maniàtics de modernismes eixarreïts.

Es sorprenent aquesta febre pel treball, al cap de vint-i-cinc anys de tasca ininterrompuda; els triomfs passats no li són més que punts de partida; la tasca autèntica tot just és al començament; ara la il·lusiona el muntatge de tres o quatre *autos sacramentales* més, amb una fastuositat que l'arruïna.

—Què hi fa? — objecta amb el seu somriure lluminós —. Si l'altre vespre, després

Margarida Xirgu

d'*Electra*, m'haguessin exigit diners, els hauria donat sense pensar-m'hi. Només l'actor sap l'embriaguesa que li és d'encarar-se al públic, de sentir-se penetrat en la tragèdia. Es en aquells moments quan visc la meva vida autèntica. Els meus millors èxits els he vist rosegats per angúnies cruels, dolors imprevistos que no són pas l'angoixa sublim d'*Electra*; sinó un foc somort, sense noblesa. Per tant, he de treballar: viure la vida dels meus personatges...

I somriu dolçament, com una noia bona minyona que tem haver comès una indiscreció i s'ho vol fer perdonar.

MIQUEL LLOR

L'Institut-Escola

El nou estat de coses creat el 14 d'abril es trobà a Catalunya amb un problema immediat la resolució del qual havia de tenir — per ventura — un aire de vindicació. Aquest problema era el de l'organització de la cultura a Catalunya. Organització que — havent estat la victòria política del catalanisme més profunda i més extensa que mai — calia portar a tots els graus de l'ensenyament, des de l'escola primària a la Universitat. Fins avui, l'organització autòctona de la cultura havia atès principalment l'ensenyament primari. Aquesta organització queia dins dels límits de l'activitat municipal. Quant als altres graus, fora de la creació del benemèrit Institut d'Estudis Catalans, que fa d'Universitat lliure o més aviat la prepara, Catalunya es trobava sense instruments adequats per a l'ensenyament en tots els seus períodes.

Després del 14 d'abril i mentre s'inicia el debat que serà llarg i serà intens sobre la catalanització de la Universitat, la Generalitat de Catalunya ha arribat a la creació de dues institucions de la més alta importància: l'una, l'Escola Normal; l'altra, més recent, i per això mateix menys coneguda, és la de l'Institut-Escola que la Generalitat ha installat al Palau del Governador del Parc de la Ciutadella.

La creació d'un institut d'ensenyament secundari té una redoblada importància en una ciutat com la nostra on aquest estament cultural ha arribat a extrems realment crítics. Fins fa molt poc temps els alumnes d'ensenyament secundari havien de cursar els seus estudis en un sol institut on s'acumulava una monstruosa quantitat de nois i de noies dels deu als disset anys. No ja una possibilitat d'eficàcia, sinó una ombra de disciplina pedagògica restava interdita al professor, obligat a explicar una assignatura davant de centenars d'alumnes apilotats en classes infectes, sense cap condició higiènica ni escolar. L'Institut Maragall, creat recentment, no ha pogut pas arribar a descongestionar l'Institut central. Hom calcula que Barcelona necessita almenys sis instituts d'ensenyament secundari. I hom calcula també que la pedagogia oficial és d'una absoluta ineficàcia.

Per això l'Institut-Escola que acaba de crear la Generalitat tindrà una orientació radicalment oposada a la dels altres instituts. Aquesta orientació ha existit ja en el nostre país i ha guanyat per a ell un prestigi extraordinari. Ens referim a l'Institut-Escola de Madrid, format sota l'esperit de la Institució Lliure d'Ensenyança. Des de Barcelona es fa molt difícil copsar la transcendència de la Institució. Si diem que tot allò que hi ha de respectable dins la cultura i l'ensenyament espanyols és un fruit d'ella, no haurem dit prou. Es tota la nova Espanya, és la República del 14 d'abril que tenen la seva naixença remota en el gest patriarcal i vident de don Francisco Giner de los Ríos. Un esperit així, lliure, sincer, lleial, obert, optimista, informa totes les empreses de la Institució Lliure; i un dels seus fruits més enorgullidors, l'Institut-Escola. Comprenent-ho així, els elements de la Generalitat que posaren un entusiasme magnífic al servei del projecte — el conseller Ventura Gassol, els membres del Consell de Cultura, Drs. Joaquim Balcells i Joaquim Xirau — designaren per a la direcció de l'Institut un home que havia estat, a Madrid, un dels esperits més vius de l'Institut-Escola: el Dr. Estalella. Amb aquesta designació quedava delineat també l'esperit del nou institut. Nombre limitat d'alumnes per a cada professor, flexibilitat en la successió de cursos; convivència cordial dels alumnes amb els docents; educació humanística; jocs dirigits; assistència vigilada tota la jornada escolar; educació preferentment moral, espiritual, cívica, de l'alumne; ensenyament cíclic, oposaran el nou esperit del nostre temps a l'esperit rutinari, absurd, estèril i trist dels procediments usuals d'ensenyament secundari. — X.

L'APERITIU

Films exòtics. — En l'època heroica del cinema, en aquell Beliograf del Passeig de Gràcia, havíem vist algun film documental de caceres africanes. Era una producció imperfecta i borrosa, il·luminada amb unes anilines estridents, però d'un realisme que feia esgarrifar. Recordo la cacera de l'hipopòtam i la cacera de l'elefant. Sobretot aquest darrer film tenia tot l'ambient de basca i d'atac de nervis dels documentals de caràcter clínic; uns negres desesperadament impúdics i desllorigats es dedicaven a treure totes les vísceres del ventre de l'elefant mort i ells i anatomia quedaven tenyits d'un vermell tan artificial com el dels llavis de les senyores. Aquests films no tenien cap gràcia, ni cap truc, ni cap presentació; eren d'un realisme de barraca de fira, que anava directament a l'estómac.

Després han vingut els grans films documentals de la neu i dels tròpics, tot el greix de les balenes antàrtiques i tota la mandra dels orangutans de l'Oceania; hem vist coses perfectes de la vida íntima d'un lleó i coses al·lucinants en l'esquena d'una morsa. Els exploradors i els caçadors amb trampa i sense trampa han posat a l'abast dels nostres ulls les agudes sensacions dels viatges difícils. Un cop descobert el paisatge i l'ambient, un cop encetat el secret de la fauna llunyana, els autors i els directors han lligat els magnífics elements naturals amb elements poètics i d'imaginació. *Moana, Nanuk, Ombres blanques, Rango,* són excel·lents films que en el seu dia varen complir i satisfer. Al costat d'aquests films, els mers documentals complicats s'han anat succeint i contrapuntant. Tal film intentava superar els altres presentats fins al moment per la presentació d'unes girafes més majestàtiques, d'una agonia de pantera més autèntica, d'un cocodril més semblant a un president de societat benèfica, etc., etc.

Ha arribat un moment que el documental net i pelat ens ha donat una sensació de monotonia inaguantable; sempre són les mateixes zebres, els mateixos antílops, els mateixos lleons de gàbia, amb una pell que sembla que l'hagin tinguda en una casa d'«empeños».

De tant en tant, un nou truc serveix perquè de moment trontolli l'espinada del públic i perquè els matrimonis decents discuteixin abans de dormir si en aquella baralla del negre i de la pantera han intervingut tantes metralladores amagades, tants pares caputxins i tants assalariats de la Societat de les Nacions. Però a la fi tenim de confessar que ja en tenim prou de ramats de bèsties, i, sobretot, de bruels, bramuls, esgarips i rugits, que tots amb l'aparell sonor resulten iguals; i els caimans, els lleons, els negres i les oques, tots tenen la mateixa veu domèstica i poc distingida.

Es per això que els nostres ulls demanen en els documentals una mica de faula i argument. No volem un drama ple de transcendències, ni una literatura de química moral a la manera de Proust; en tenim prou amb una cosa brillant, epidèrmica; si pot ésser una mica olla i bastant infantil. A mi, per exemple, la faula i la realització de *Trader Horn* em semblen perfectes. L'aire de fulletí escolar, amb els trucs d'ambient resolts d'una manera precisa, constitueixen tot el que el meu cor demana quan vaig a veure un film d'aquesta mena. Animat amb la presentació de *Trader Horn*, vaig anar dilluns a l'estrena d'un film al Coliseum, titulat *A l'est de Borneo*. M'havien parlat d'aquesta producció com d'una cosa de primera; a més a més jo no puc deixar d'associar amb la idea de Borneo la idea dels orangutans, que són els éssers de la creació més interessants i més simpàtics que conec. Creia de bona fe que es tractava d'un documental amb un argument graciós, d'una certa modernitat i que no quedaria malament al costat d'altres films d'aquesta mena. De seguida vaig adonar-me que tot plegat no era res més que una estafada. I encara que la paraula sigui una mica forta, no en trobo d'altra més apropiada. L'argument i l'execució per part dels actors, em feien recular als moments més lamentables i més cursis de l'època de la Bertini, i la part de documental era tota produïda en una vulgaríssima granja de la California, d'aquestes que crien caimans igual que a Catalunya criem ànecs. Els simis, les panteres i les serps venien d'un parc zoològic de ciutat de darrer ordre. Unes panteres que només podien emocionar una dida negra d'aquelles que tenen el cor tan blanc. L'escenografia i la pirotècnica de *Pastorets,* resulten indignes d'una firma cinematogràfica que s'estimi. No s'explica com l'empresa del Coliseum s'ha atrevit a presentar a un públic decent una cosa tan lamentable. Entre els ocells que es suposen típics de Borneo, hi ha uns guacamais que tothom sap que són bèsties americanes de la regió de l'Amazones; hi ha uns ximpanzés que tothom sap que són simis africans.

Les empreses de cinema haurien de tenir una mica més d'escrúpols; jo lamento el fet del dilluns, perquè si no puc anar a veure films, ja no sabré materialment on anar, i jo i tots els que anem al cinema amb una absoluta bona fe, ens mereixem un tracte més considerat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

els últims
models
en rellot-
geria de
les millors
marques
i qualitats.

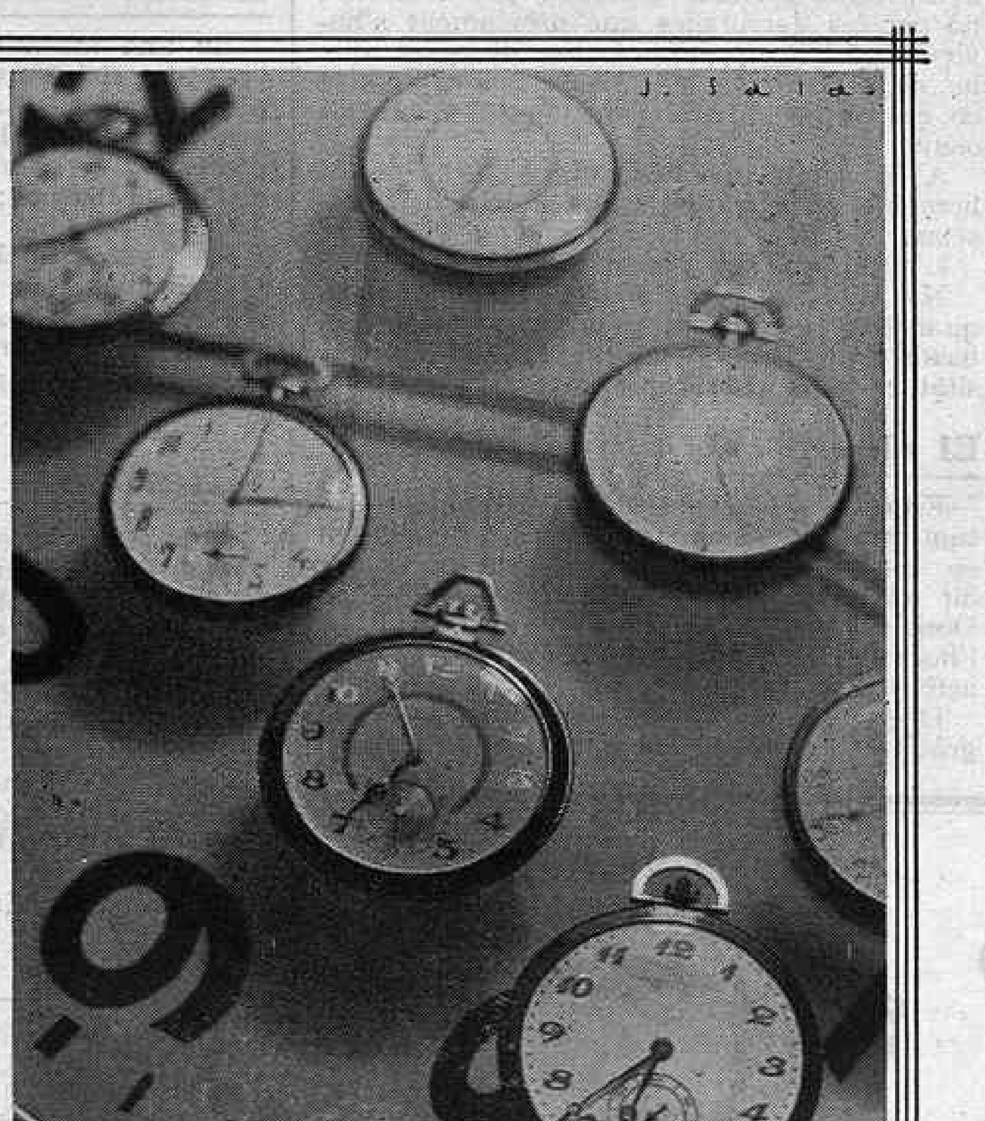

J. ROCA joier
rambla centre, 33
passatge bacardí, 2

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

URODONAL
treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric

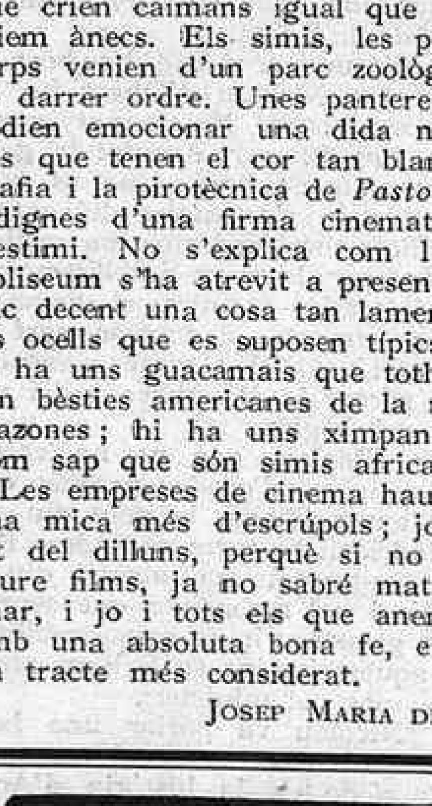

Estic satisfet del resultats obtinguts amb l'URODONAL en tots els casos en que està indicat.
Dr. DOMINGUEZ ROJO
Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

(c) Ministerio de Cultura 2006

DEL CARNET D'UN REPORTER

El Sr. Joan Moles

Quan per allà el 1902 vaig començar a embrutar quartilles a la vella *Publicidad*, vaig conèixer En Joan Moles Ormella, ara governador de Barcelona. Quan va arribar per mi la coneixença de l'amic Moles, es trobava al davant del govern civil del Pla de Palau, una mena de lladre de camí ral que s'anomenava Socias. D'aquest Socias, en les sessions parlamentàries d'aquells temps se'n varen dir coses tan gruixudes com vulgueu.

He dit que vaig fer coneixença amb En Joan Moles a *La Publicidad*. Aleshores escriure a *La Publi* era una deshonra. Els de *La Veu* d'aquells temps quasi ens negaven el dret de tenir pares coneguts i amb cèdula. Més tard, els de *La Veu*, i d'una manera molt especial aquells del Consell Directiu, varen fer les paus amb els directius de la Rambla.

Però parlem d'En Moles, avui governador civil. Abans de tot diré que a En Joan Moles li porto gran simpatia perquè el conec des de jove.

He dit que el coneixia de *La Publicidad*, nom que evoca en la meva memòria tota una joventut. Redacció d'excellents persones i al front el director més badoc de tots els directors, de diaris i d'orquestres, que he conegut: don Eusebi Corominas i Cornell, autor d'aquell admirable article, publicat a primera pàgina en vigílies d'eleccions i que era encapçalat, tal com pinta: *Serenos y vigilantes*.

En la vella *Publicidad* hi havia poc diner, però això sí, els sous migrats, quasi dosimètrics, eren puntualment pagats pel seu administrador, En Bielet Cantijoc.

En Joan Moles, cap al tard, compareixia quotidianament. En Moles és cunyat del poeta Eduard Marquina. En el rotatiu *La Publicidad*, Marquina va començar a escriure els seus primers articles. (Seixanta pessetes al mes per dotze articles!) En aquella vella i cordial — això sí! — redacció, En Marquina i En Lluís de Zulueta l'actual ministre d'Estat, també cobrava altres seixanta pessetes!) En Zulueta i En Marquina junts varen escriure el poema *Jesús y el Diablo*. Per unes pessetetes, En Zulueta va publicar un article admirable, que jo conservo enganxat en una llibreta, en el qual l'escriptor estudiava Ernest Renan, figura per la qual els fills de Loyola no senten cap simpatia.

La Publicidad era en aquells temps un diari que pagava poc, puntualment, pintoresc i hospitalari. La porta de la redacció es trobava sempre franca. Era cosa sabuda: qui volia anar a passar una estona divertida, es deixava caure cap al tard a *La Publi* i allà trobaria l'ànima bona i gargamella cridanera d'En Carles Costa (un dels amics més excellents i neurastènics que he tingut en aquesta vida); En Paco Aguirre (que és d'acer tocant a amistat i que rendeix treball com cent motors), l'Emili Junoy (embrollador de tota política però que no concebia que un duro pogués estar tranquil ni un minut en la butxaca de l'armilla) i un sens fi de *correligionarios* d'un pintoresc absurd. Tant, que un d'ells, un cap al tard, va preguntar seriosament a En Joan Moles:

—Permeti, senyor Moles: *vostè sabria qui és el rei de Berlín?*

* * *

En Moles és un home agudíssim i d'un gran sentit, d'un esperit crític molt fi i coneixedor de la gent. Sense que m'encegui l'amistat, crec que la seva designació com a governador és un gran encert. Tots els que el coneixen s'estranyaven que, proclamada la República, En Moles, que tota la vida l'ha defensada amb lleialtat, no ocupés cap càrrec. Potser ha estat millor, perquè així l'ha ocupat quan la seva designació podia ésser més oportuna.

Algun dia caldrà parlar extensament de la intervenció d'En Moles en l'afer de mossèn Cinto Verdaguer, al qual defensà sempre.

Quan En Joan Moles i Ormella representava Lleida en el Parlament, va ésser qui més va cridar perquè la Seu deixés d'ésser caserna. Quan les inundacions en què el Segre es va emportar la «Banqueta», En Moles va ésser qui va obtenir que es construïssin els murs de defensa de Lleida. En Moles és nascut a Gràcia i ha fet pels lleidatans més que si hagués nascut al carrer de Blondel.

No sé si heu conegut personalment En Moles. Com que l'aprecio, li desitjo èxit i un mínim de mals de cap. I més que res, desitjo veure'l en la seva habitual taula del restaurant Catalunya, contant coses al gran violinista Francesc Costa i a l'escultor Mateo Soto, al pintor Padilla, al doctor Soler i Pla, com no fa gaires anys, En Moles les contava (és un *causeur* formidable), als malaguanyats Marian Ventosa, Maurici Vilumara i doctor Turró.

En Moles, home d'esperit ampli i no gaire vaticanista, una vegada va oficiar de batejador. Es qui va donar el nom d'una revista satírica, que va fer molta forrolla. Es el batejador, amb En Carles Costa, del *Papitu*. El nom aquest provenia d'un íntim d'En Moles i d'En Costa: En Josep Maria Pascual, una de les més cultes i bellíssimes persones que hem conegut els de la nostra generació. Al senyor Pascual li dèiem «En Papitu». I aquest diminutiu va servir per a batejar el xiroi setmanari, la subscripció al qual fou refusada solemnialment per moltes de les patums que figuraven en la junta de l'Ateneu Barcelonès (any 1908). L'actual junta acaba de collocar en la Biblioteca, amb tots els respectes, els sis primers anys, relligats, que s'han trobat a cal llibreter de vell Millà.

I em penso que al senyor governador no li sabrà greu que retregui aquest detall en el qual un dia o altre es fixaran els biògrafs.

* * *

Aquest home, del qual no he dit el molt que se'n podria dir, En Joan Moles Ormella, és un comprensiu; un satíric més que un irònic. Un republicà que sap com és i pot ésser una república i que mai no podria ésser com aquella que, fa molts anys, en els paradisíacs temps de la Solidaritat, tot fent mítings, vàrem escoltar amb el mateix Moles.

Presidia el míting «el divino» Vallès i Ribot. Oradors: un conglomerat regionalista-federal-carlí-salmeronià.

Deia l'orador (que es deia Orobitj):

—*En el cielo apareció una nube; se rasgó la nube y apareció una rosa y esta rosa era la república federal.*

També amb En Moles havíem conegut un vell republicà que deia: «*La República del 73 fué un* frascaso». I un diputat a Corts (temps de la Solidaritat Catalana), que en ple Parlament va dir:

—*Bien quisiera tener la serenidad de los frisos del* Paternón.

Podrien dir-se moltes coses més d'En Moles, però aquest article no té la pretensió d'ésser-ne una semblança completa ni una biografia per a una enciclopèdia.

RAFAEL MORAGAS

Feu fer els vostres gravats a
Fotogravats Exprés
IGUALADA, 6 (Gràcia)
Telèfon 76935

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Claris, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Mirant a fora

El defecte d'Alemanya

En Retrats i apreciacions *de lord d'Abernon (publicats a Londres), l'ex-ambaixador britànic a Berlín explica el que, al seu entendre, és la principal causa dels errors alemanys:*

«Una deferència exagerada a les opinions dels especialistes, vetaquí potser el que explica els més grans triomfs d'Alemanya i també la seva gran desfeta. El tècnic, tant en el domini militar, com en el científic, com en qualsevol domini professional, només es preocupa de l'opinió dels seus coespecialistes i tant se li'n dóna del públic. Encara que una actitud semblant pugui dur, en una branca particular, a resultats força remarcables, deixa la porta oberta a vastos erros polítics i és sovint acompanyada d'una inaptitud completa per a la comprensió dels altres pobles.»

Historieta polonesa

Un pobre sastre, amenaçat amb l'embargament per no haver pagat la contribució, no sabent a qui recórrer ja, implorà, per carta, la pietat de Déu totpoderós i tirà la carta al correu. Els empleats de correus es varen quedar una mica parats de trobar-se amb una carta dirigida «A Déu totpoderós» i, pel que pogués passar, la feren arribar al mariscal Pilsudski.

«Sols en vós tinc esperança—deia un paràgraf—; si m'envieu 1,000 zlotys, l'alegria reneixerà a casa meva.»

El mariscal dictà aquesta resposta a un secretari:

«Sr. Kaczynski. He rebut la vostra carta. Adjunt trobareu un xec de 500 zlotys. Espero que demostrareu ésser un lleial ciutadà del vostre país.»

La carta, escrita en paper del castell del Belvedere, la residència del dictador, arribà a mans del sastre, el qual s'afanyà a contestar:

«Estimat Déu, moltes gràcies per la vostra compassió. Sé que sou un Déu de compassió i d'amor. Però quan m'envieu diners alguna altra vegada, no us serviu del castell del Belvedere, ja que allí se'n queden la meitat per les seves despeses militars.»

Feixística

*Arnaldo Mussolini, director d'*Il Popolo d'Italia, *no hauria passat de periodista de no ésser germà del Duce. Ara, per honorar la mort d'Arnaldo, esdevinguda no fa gaire, el directori del partit només ha acordat:*

A totes les provincies hi haurà una Casa del Feix «Arnaldo Mussolini»; els grups universitaris feixistes i els feixos jovenils que tindran l'honor de portar el seu nom, el brodaran en llur banderi reglamentari; durant el periode quinquennal 1932-1936, *es distribuiran cinquanta set beques, de* 5,000 *lires cada una, a estudiants que, entre d'altres exercicis, hagin escrit la millor composició sobre un tema tret dels escrits d'Arnaldo Mussolini; per acabar, el diumenge següent al dia de la seva mort, la memòria d'Arnaldo Mussolini serà celebrada simultàniament a Forlì, a Roma i a Milà, i es publicaran articles pòstums seus en el primer* Breviari de cultura feixista.

I res més, perquè, veritablement, ja n'hi ha massa i tot.

Els ex-presidents

A la Cambra francesa, un diputat, Candace, ha presentat una proposició, firmant la qual hi havia d'altres parlamentaris, fixant una pensió de 200,000 *francs anuals als ex-presidents de la República, pensió que, reduïda a la meitat, cobraran la vídua o els fills menors d'edat de l'ex-president si aquest mor.*

* * *

Els primers presidents de la República Francesa eren més aviat de bona posició. Per exemple Thiers, almenys a jutjar pel famós collaret de la seva dona, que el perit Lair-Dubreuil valorà en onze milions de francs d'aleshores (és a dir, cinquanta dels d'ara). Igualment, Carnot, Casimir Périer i Félix Faure tenien béns de fortuna bastant importants.

Però Loubet i Fallières només posseïen modestes propietats provincials.

El primer, quan abandonà l'Elisi, llogà un pis al carrer Dante. Però després de la guerra es retirà a Begude de Mazenc, dient que no era prou ric per sostenir dos domicilis.

Fallières es retirà també a viure a la seva terra del Loupillon, per un motiu anàleg.

Millerand torna a fer d'advocat, com quan era jove.

Poincaré escriu en diaris i revistes i publica les seves memòries. Només cal dir que no fa gaire ha venut el seu hotelet del carrer Marbeau, que havia adquirit quan, senzill parlamentari, podia exercir la seva professió d'advocat.

Doumergue no viu a París perquè no és prou ric, diu ell, per fer-ho de la manera digna que correspon a un ex-cap de l'Estat.

I per Paul Doumer la presidència no és pas tampoc cap prebenda.

Però el públic — el de França i, pel que fa al del nostre país, el d'Espanya — creu que la presidència de la República és una bona plaça, en la qual només cal anar tirant i arreconar diners.

A França, quan el cap de l'Estat ha fet front a totes les despeses que li incumbeixen oficialment: pagar el personal de la seva casa civil i les despeses de les recepcions que dóna (i que no són mai trobades prou sumptuoses), quan ha pagat al fisc una xifra d'impost considerable (no està pas en situació de dissimular els seus ingressos), li queda ben poca cosa per fer economies. Al contrari, molts presidents n'hi han perdut, en passar per l'Elisi, com els detalls històrics que donem més amunt ho proven prou.

I a Espanya, es pot tenir la seguretat que passa alguna cosa molt semblant.

INTERESSOS DEL PAÍS

L'organització del turisme

Un recent decret de la Presidència del Govern de la República disposa la liquidació del famós Patronat Nacional del Turisme, com a servei autònom de l'Estat. El senyor Azaña ha estat encertat una vegada més. Convenia posar punt final a la breu però florida història d'aquest organisme, que fou una de les creacions més delicades de la primera dictadura.

Cal haver tingut algun contacte amb aquest centre i visitat les seves oficines, intervingudes per una *coterie* d'aristòcrates, militars i altres servidors de l'extingida monarquia, per saber fins a quin punt era un focus de propaganda alfonsina. L'orientació dels seus serveis administratius i tècnics era d'un pintoresc distingit. El senyor Borbó i el difunt dictador havien pres allò com un camp fèrtil per a les seves genials iniciatives, que portaven a terme gràcies als diners de tots. Direm, per exemple, que el pressupost de 1930 pujava a vint-i-vuit milions de pessetes.

Una junta de cinc o sis palatins, que mai no havien dirigit res, tenia l'alta direcció d'aquell organisme. Suggestionats per l'ambient del turisme de gran món, pretenien convertir la pobra realitat d'aquesta terra en un paradís poblat de jardins, casinos, *palaces* i camps de golf. L'objectiu era magnífic i ells pretenien realitzar-lo, com la major part de les coses d'aquella època feliç, senzillament per miracle. Per alguna cosa governava Primo de Rivera.

Oblidaven, però, algunes coses. Oblidaven que els països que s'han preocupat seriosament de desenrotllar el turisme com un recurs important de la seva economia han tingut en compte quelcom més que les divagacions de quatre deportistes desenfeinats. Els problemes del transport terrestre, marítim i aeri, les estadístiques de viatgers, el règim de policia de les fronteres, la propaganda sistematitzada, la tècnica hotelera, el millorament de la indústria balneària, els serveis d'informació, les restauracions intelligents, la conservació de les belleses naturals i dels museus, la cooperació dels sindicats d'iniciativa, l'organització de vacances a crèdit, la desgravació de les càrregues fiscals que pesen damunt les empreses i serveis de caràcter turístic per tal d'afavorir la reducció de tarifes, i tantes d'altres qüestions encaminades a facilitar el turisme que mereixen l'atenció de les persones que a l'estranger es consideren expertes en aquesta matèria, preocupaven molt poc el nostre Patronat. Els seus dirigents es sentien més aviat atrets per les amenitats externes del turisme de luxe, que és precisament el que des de fa alguns anys experimenta una pronunciada decadència en tots els països.

Sortosament, el Govern de la República ha decidit donar per acabada l'alegre diversió del que ha estat fins ara el turisme oficial i es disposa a donar-li una nova orientació més efectiva i seriosa. Pel que fa referència a Catalunya, el decret que comentem té un especial interès. Com sigui que en aquesta disposició es diu que per al sostenment, d'ara endavant, de les actuals oficines d'informació provincials i locals del Patronat, s'hauran de concertar econòmicament amb l'Estat les respectives Diputacions i Municipis, necessàriament la Generalitat haurà d'intervenir en l'assumpte, si no volem veure'ns exposats que desapareguin els serveis d'aquelles oficines, o, el que seria pitjor, que algun dia vulgui l'Estat mantenir-los amb independència del Govern de Catalunya. Tenint en compte que els serveis turístics del nostre país tenen un doble aspecte per la seva relació amb Catalunya i amb la resta d'Espanya, creiem que la Generalitat, demés d'estimular totes les iniciatives encaminades al desenrotllament del turisme específicament català, ha de fer-se càrrec, per delegació, dels serveis que el Patronat Nacional del Turisme cregui de conveniència tenir establerts a Catalunya.

Vista aèrea de Sitges, vila de turisme

Combinades aquestes dues categories de serveis, hem d'expressar la nostra opinió contrària a què la Generalitat, almenys de moment, vulgui prestar-los d'una manera directa, incloent-los en la seva organització administrativa. Creiem que en aquest cas, com en molts d'altres, cal combatre la idea de confiar-ho tot a l'administració pública providencial i als seus engranatges burocràtics. En un organisme en constitució com és el de la Generalitat, aquesta idea és particularment perillosa.

Altrament podem afirmar d'una manera rotunda que el turisme que no es nodreixi principalment de la iniciativa privada és un turisme mort. L'Estat i els organismes públics tenen en aquest cas una missió concreta, que és la de fomentar i coordinar l'obra de les entitats que tenen finalitats o interessos relacionats amb el turisme. El mateix Gaston Gérard, subsecretari de Turisme a França, que des de l'esfera governamental ha realitzat una tasca de la més positiva eficàcia, ha declarat que seria un gran error que l'Estat volgués desenrotllar el turisme prescindint del concurs de les empreses industrials, sindicats d'iniciativa, Touring Club, associacions automobilístiques, esportives, entitats hoteleres, companyies de transport, etc.

Per això hem de veure amb simpatia la creació de la Federació Catalano-Balear de Turisme, que, sota els auspicis de la Generalitat, es proposa mancomunar en una actuació de conjunt tots els elements que poden contribuir a l'explotació de la riquesa turística del nostre país. Una senzilla invitació del grup organitzador ha estat suficient perquè es sentissin solidaritzats per un mateix esperit les nostres companyies ferroviàries, empreses d'autocars, agències de viatges, automobilistes, hotelers, centres excursionistes, etc. L'entusiasme i la confiança que tots aquests sectors han posat des del primer moment en l'obra del nou organisme, indiquen clarament que la conveniència de la seva creació era una idea madura en tots ells. Altrament, saben molt bé que sols l'esforç coordinat de totes les rames de l'activitat turística pot incrementar la prosperitat de cada una.

Davant de la manera franca amb què les nostres indústries turístiques de més solvència inicien una obra d'ampla i lleial cooperació, la Generalitat farà bé d'acordar amb elles la futura organització del turisme català, amb la seguretat que haurà de quedar confiada a les millors mans.

IGNASI ARMENGOU

RECEPTOR
Radio CLIMO
enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes
RAMON CLIMENT
Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 28058

SASTRERIA CAMISERIA F. VEHILS VIDAL
Plaça Universitat, 7
Portal de l'Angel, 34

Rebudes les darreres novetats del país i estranger. - Tall i confecció insuperables, a preus sumament BARATS

Sensacional venda d'art
Subhasta de la col·lecció
NIUBÓ
Aviat, a la SALA PARÈS

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

CINEMA ALEMANY

"M", de Fritz Lang

L'home que ens ha donat *Metròpolis* i *Els Nibelungs*, ens ha de merèixer un llarg crèdit. Es veritat que en la seva obra hi ha certes peculiaritats que ens desplauen i que Fritz Lang no és pas d'aquells que en la seva obra posen el millor d'ells. Així el veiem saltar d'un tema a l'altre a la manera d'un home al qual plau el joc pel joc i que està dominat per la dèria de muntar grans sensacions, en un to grandiloqüent que no sap evitar la desmesura. El bon gust no és la seva llei i la puerilitat no és absent de les seves creacions.

Tanmateix, Fritz Lang és, per damunt de tot, una personalitat única en el cinema. La seva obra viu dins una esplèndida solitud. Els seus films donen un so que no trobareu enlloc més. Es un bon animador de les multituds, un home hàbil, té un sentit de la fotogènia admirable i el cinema li deu un grapat d'atrevides realitzacions que fan pensar i sentir. I el seu darrer film, *M*, és una obra meritòria.

Es una obra meritòria per múltiples raons. L'assumpte té una emoció innegable, car és d'aquells que apassionen al públic.

Utilització constant del silenci, posant en relleu tota la seva força emotiva. Drama d'angoixa i de misteri, el silenci acompanya amb insistència els gestos i les situacions escèniques. Les primeres escenes són exemplars. L'angoixa de la mare espiant per l'ull de l'escala, el retorn de la nena que no es deixa veure encara, el silenci impressionat de l'escala filmada verticalment, i a les afores, mentrestant, el crim del vampir, tot narrat visualment, per allusions, sense mostrar res directament. Treballant damunt, no dels ulls de l'espectador, sinó de la seva imaginació, facultat de la qual una part del públic demostra sovint estar gairebé desproveït. Ho diem pels que desaproven el final.

Utilització del so per amplificar el camp de la pantalla. Els sorolls del que no veiem ens permeten estar simultàniament en dos llocs distints. Economia d'imatges que valora la qualitat del treball artístic. Fritz Lang ha treballat amb cura aquesta economia d'imatges, però en canvi ha sabut, com a bon director, recórrer a elles, i exclusivament a elles, quan s'ha tractat d'explicar, recordar coses que el film podia haver-nos donat per escrit. L'escrit no anulla la imatge, sinó que aquesta fa inútil aquella, fins el punt que l'escrit no té el valor sinó d'imatge.

Bon treball de muntatge. Les gestes ocultes del vampir fan la matèria de la sèrie d'imatges que vénen a intercalar-se amb una justesa dramàtica sorprenent en la trama del film, que explica l'acció de superfície, l'angoixa de les famílies, el nerviosisme de les multituds, els treballs d'investigació...

Naturalment que un assumpte així sembla que no podia eludir discussions, discursos ni tampoc un procés oral, per cert molt pintoresc. Per això, cada vegada que caiem en un d'aquests episodis, el film s'entrebanca, i encara més pels molts que no entenen l'alemany. En el curs del film cal senyalar aquestes deficiències. Sortosament, Fritz Lang ha compost amb gran enginy la major part de les escenes. No en voldria altra exemple que les escenes finals, dignes de les millors de *Metròpolis*.

En el film no hi ha repartiment, vull dir que no hi consta el nom dels actors. Si això és una reacció contra el culte exclusiu de la *vedette*, felicitem-nos-en. Ací no hi ha altre senyor que Fritz Lang, i els seus actors l'han secundat molt bé. Hi ha una excellent tria de tipus que ha d'ésser el fruit d'una pacient i laboriosa recerca. El protagonista dóna a bastament la idea del criminal mig anormal, que àdhuc dins la pietat, que per moments tracta d'inspirar, no pot sinó inspirar-nos fàstic.

No sabem fins a quin punt cal veure una tesi en el film. En pro de la pena de la mort? Així ho diuen, però el film no és clar sobre aquest punt, sinó tot el contrari; més aviat sembla que l'autor defugi de pronunciar-se davant d'aquest exemple, que vol treure força del vampir de Düsseldorf.

JOSEP PALAU

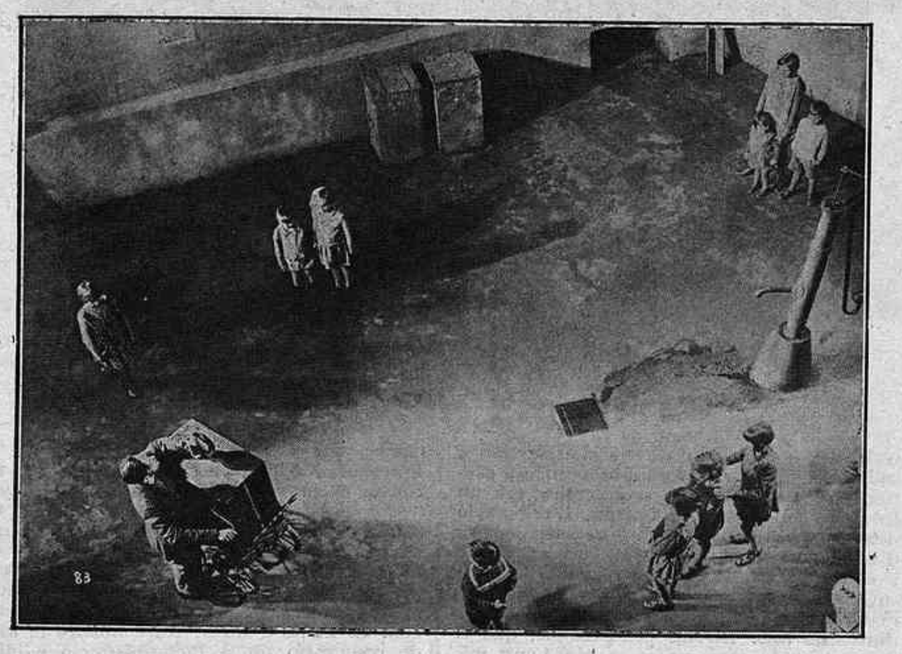

«M», de Fritz Lang

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

AL ESTE DE BORNEO

Un intens drama d'amor i aventures en les selves de Borneo en

COLISEUM

Pel·lícula Universal

C. BADIA D'AGUSTÍ
EMILI VENDRELL
donaran el seu recital de lieder i duos. Diumenge vinent, tarda, al PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

Saló Catalunya
El film de Phil Rosea

EL CODI PENAL

parlat en espanyol
per BARRY NORTON, CARLES VILLARIAS, M. ARBÓ, M. CASAJUANA

Producció de COLUMBIA PICTURES
Distribuïda pels ARTISTES ASSOCIATS

PANORAMA

Noticiaris explicats

Les exigències del públic de cinemes són tan vastes i tan complexes, que és molt difícil trobar una mesura que convingui a tothom. Ara, per exemple, algunes cases editores de noticiaris els expliquen en espanyol. Això no seria cap novetat si l'explicació, com succeïa amb les versions anglèses, fos una cosa purament marginal. El noticiari que hem sentit darrerament, cercava de donar simultàniament un discurs de Grandi, per exemple, i la seva versió aproximada (una mica a la manera dels explicadors del cinema primitiu). Però el veritable interès documental radica en el fet que el discurs que es pronuncia se senti íntegrament en la llengua del que el parla, sigui el xinès o l'italià. La comprensió del discurs és, des d'aquest punt de vista, absolutament indiferent.

Pitouto

Pitouto fou un personatge, al temps que la cinematografia espanyola tenia com a *chef-d'œuvre* la versió de la famosa novella de Pérez Lugín *La casa de la Troya*. Pitouto era l'estudiant més divertit de la colla. Després, quan fou llicenciat — en el film i en la realitat — el seu astre s'apagà, i ara hem descobert Pitouto petit, mòbil, com a un dels comparses més divertits de *Le million*, de René Clair. Es aquell home menut que corre per l'escenari, topa amb la policia i es belluga com un esperitat. L'escena en la qual la senyora alta i feixuga se li desploma, desmaiada, damunt seu, és suficient per a recordar-lo com un possible còmic del futur.

TIVOLI

EL PRIMER FILM SONOR DE

FRITZ LANG

CREADOR DE
"Els Nibelungos"
"Metròpolis"
"Spione"
etc.

*

L'apassionant tragèdia del

Vampir de Düsseldorf

PRODUCCIÓ
Nero Film A. G.

L'ACTUALITAT A LA PANTALLA

Algunes estrenes

El Lido ha inaugurat la tanda de projeccions de films soviètics. Desitgem a aquesta iniciativa un èxit esclatant, i és per aquest motiu que hauríem volgut escriure ara que aquesta tanda ha estat inaugurada d'una manera brillant, però tanmateix això no fóra exacte. El film elegit per a començar, *Elisso*, no és pas un film de primera classe, però tampoc, naturalment, un film mediocre.

Diem naturalment perquè, de la manera com a la U. R. S. S. funcionen les activitats cinematogràfiques, la producció d'obres mediocres hi és pràcticament impossible. La socialització del cinema, en posar aquesta producció sota el control de l'Estat, en garanteix la dignitat.

Elisso és un film que ens transporta a l'època tsarista, vell règim que permetia l'arbitrària política dels cacics. El film ens fa palpable, amb un accent aspre i dolorós, l'expulsió per conveniències personals de tot un poble, obligat a abandonar les seves cases i a emigrar a l'aventura.

El film val, particularment, per l'esperit de fidelitat històrica i local que l'anima. El tema s'inspira en un episodi autèntic i els realitzadors han tingut cura de filmar-lo damunt del terreny. A la Geòrgia, en plena serralada del Caucas. El paisatge hi és d'una solemnitat i rudesa sorprenents.

La fotografia és un xic dura i els procediments d'expressió dins l'escola russa, sense aportar cap novetat. Apuntem la volta de campana de la *camera*, tot filmant l'interior de la casa, que amb tanta justesa significa que tot hi ha estat regirat pels cosacs.

Les millors escenes, quant a l'emoció, es troben al final. Escenes d'èxode de tot un poble. Hom pot recordar, tot veient aquest comboi dolorós, certes escenes d'*Horitzons nous*, però ací el motiu és més patètic. Allí era un èxode, però vers la terra de promissió; aquí, en canvi, els protagonistes no deixen al seu darrera sinó un poble en flames, i al davant, a través de la fam i la set, no s'entreveu sinó el desesper d'una ruta sense destí.

Junt amb aquesta cinta es projecta *Romança sentimental*, la inspirada obra d'Eisenstein, la qual fou lleugerament comentada en aquesta pàgina quan s'estrenà. Una obra, no obstant, que cal reveure. Una temptativa intelligent per a cercar simultàniament en dos plans distints, un pla sonor i un altre de visual, l'expressió d'un mateix estat interior. Coincidència rítmica i coincidència sentimental, que s'obté en visualitzar en una circulació d'imatges la sèrie d'estats interiors provocats per una vella romança sentimental i nostàlgica, és a dir, plena d'evocacions.

Citem ràpidament *Ordres secretes*, film alemany, i *A l'est de Borneo*, film americà amb dobles espanyols.

El primer és un film que té el mèrit de mantenir viu sense interrupció l'interès de l'espectador. Un bon film comercial, amb Brigitte Helm. Aquesta dona, que, com tantes altres actrius, viu en la pantalla sota un tòpic, el de la dona felina, no sap evitar en el seu joc escènic una afectació constant, per accentuar encara més aquell tòpic, afectació que lleva a la seva actuació aquella nota de sinceritat que devem exigir-li.

A l'est de Borneo hi ha una actriu que s'ha classificat entre les més interessants en l'actualitat, Rosa Hobart, que tanta emoció ens produí en descobrir-la en *Liliom*. En aquest film té poques ocasions per demostrar les seves admirables facultats dramàtiques. Una intriga negligible. Un film tan ple de sensacions zoològiques que potser passa la mesura. A la fi, unes escenes de pirotècnica que no tenen, en el cinema, altre antecedent que les darreres de *L'arca de Noè*!

Els naturals del país, la vegetació luxuriosa d'aquelles terres, el sens fi d'animals de tota mena que circulen pel film, fan d'aquest una bona ocasió per distreure l'oci una bona hora.

I mentrestant, un film que hauria hagut d'anar a veure tot Barcelona, un film tan bo de debò, sense trampa, *Les aventures de Skippy*, al cap d'una setmana ha hagut de cedir el lloc a *L'est de Borneo*!

J. P.

«Romança sentimental», d'Eisenstein

Sensacional venda d'art
Subhasta de la col·lecció
NIUBÓ
Aviat, a la SALA PARES

EL RETORNO TRIUNFAL DE
HUR
SONORO
LA PELICULA QUE PERDURARA A TRAVES DE LOS TIEMPOS
Metro-Goldwyn-Mayer

KURSAAL
DILLUNS, 18

LA FRUTA AMARGA
presentada personalment pel seu protagonista
JUAN DE LANDA
Película Metro-Goldwyn-Mayer

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

TRENTA ANYS DE TEATRE CATALÀ

De Pitarra al pitarrisme

Als començaments d'aquest segle, feia ja bastant temps que, d'una manera esporàdica, amb penes i treballs, amb èxits i fracassos, s'obria pas en els nostres medis literaris i intellectuals, i arribava fins al públic, una forta reacció contra la rutina tradicional i el costumisme provincià que assenyalaven la pauta de les produccions teatrals catalanes.

Diferents temptatives de renovació i d'esbandiment de les escorrialles del pitarrisme, que es liquidava en l'escenari del vell teatre del carrer de l'Hospital, s'havien succeït d'ací i d'allà. Guimerà havia començat la seva carrera teatral en 1879 amb *Gala Placidia* i *Judith de Welp*, i havia donat ja al públic bona part — la millor — de la seva producció. Ignasi Iglésies havia recollit ja els més entusiastes aplaudiments amb diversos dels seus drames. Rossinyol triomfava a cada nova obra que estrenava.

Un canvi en els costums teatrals de casa nostra s'operava. Hom pensava en Antoine, en Paul Fort; hom es prenia les coses ben seriosament. I en 1903-4, el Teatre Intim, de Gual — que havia donat ja diverses representacions disperses —, féu, al Teatre de les Arts, aquella bella temporada en la qual es feren conèixer al nostre públic traduccions de Molière, de Beaumarchais, de Shakespeare, de Goethe, d'Ibsen, de Hauptmann, i fins la mateixa temporada donà a Novetats, amb èxit formidable, *Edip Rei*, de Sòfocles, i *El casament per força*, de Molière. En l'any 1904, Pous i Pagès estrenava *l'endemà de bodes*; Puig i Ferreter, *La dama alegre*, i Pompeu Creuhet, *La Morta*.

Després seguiren diverses temporades, en les quals, a més de conèixer i aplaudir les produccions dels nostres autors, que s'anaven succeint, la nostra gent continuava posant-se en contacte amb el millor teatre estranger, i amb el que més importància tenia llavors, encara que no fos precisament el millor. S'agregaren al repertori català els noms de W. V. Jacobs, Renard, Spark, Bjorson, Giacosa, D'Annunzio, etc.

En veritat, tot això era ben lluny d'ésser un mal començament. Si fugíem de l'empolsament del pintoresquisme xiroi en què vegetàvem, era per fer alguna cosa de gran volada. La vida de la nostra escena s'anunciava pròspera i digna. El teatre català deixava els bolquers per caminar amb passa ferma per l'ample camí que se li obria al davant.

Estàvem al corrent de tot el que es feia per Europa. Teníem tres autors consagrats que es traduïen a tots els idiomes estrangers i que ens feien quedar bé a tot arreu; teníem altres autors que tot just començaven a donar-nos obres, però dels quals podríem esperar molt de bo. Teníem un públic addicte i constant, que anava creixent, un públic interessat per les novetats que se li oferien, que no volia només passar l'estona, sinó un públic atent als problemes que preocupaven els seus comediògrafs i dramaturgs, amb els quals es compenetrava i amb els quals vivia.

La nostra activitat teatral estava molt ben encarrilada. Es notava alguna cosa baldera, que no collava del tot, però podíem confiar que amb el temps s'aniria ajustant. L'esdevenidor del nostre teatre, si segueix la marxa que fins ara porta, serà gloriós. N'hem d'esperar els millors fruits.

* * *

Han passat trenta anys, i allò que tenia d'ésser un apogeu s'ha tornat l'hipogeu més desconsolador. De tota aquella abrivada ja no en queda res. La insubstancialitat, la banalitat i la misèria és el que trobem, en comptes de la densitat, la passió i la riquesa que ens prometíem.

Una de les tres companyies que darrerament feia teatre en català, es dispersa després d'una temporada curta i misèrrima, al cap de catorze anys d'actuació; l'empresa que la regentava, segons tots els senyals que dóna, no porta pas traces de tornar-hi més endavant.

Una altra d'aquestes companyies es dedica al gènere més pedestre i primari que mai s'hagi cultivat.

I la tercera, ni es pot dir que teatre faci. La irresponsabilitat més gran, al servei de la llordor i del mal gust més innobles és la característica de la seva actuació. Aquesta és la que veu el seu teatre sempre ple i la que arreplega els aplaudiments més fervents i sincers.

Ja no s'hi farà teatre català

La producció dels nostres autors actuals és, en conjunt, ben inferior a la d'aquells de què parlàrem. Indubtablement, avui fa molt bonic mirar-nos les preocupacions i els problemes que es posaven aquells dramaturgs, amb un cert menyspreu, trobar-los baixos de sostre i mesquins, però aquelles preocupacions i aquells problemes eren els de llavors, eren ben vius i eren, si fa no fa, els mateixos del teatre que es feia a Europa en aquells temps. I no podem pas negar que no hem arribat a substituïr-los per cap altre absolutament.

Quant a les obres estrangeres que es porten al nostre idioma, no ens ha estat donat aquests darrers temps res que tingués cap profunditat ni qualitat literària — salvades poquíssimes excepcions que han portat una vida ben efímera en els nostres escenaris—.

Tanmateix, podem dir que era ben poca cosa Ibsen, però és que qualsevol dels autors que han estat traduïts darrerament amb algun èxit, pot ésser-li considerat superior? Guimerà, Iglésies i Rossinyol eren mediocres, molt mediocres, però no és mil vegades més mediocre l'obra de qualsevol dels nostres modernissims autors?

I el públic, aquell bon públic que assistia amb tota la fe i tot l'entusiasme a l'estrena de l'*Edip Rei*, què s'ha fet?

Aquell bon públic ha anat fent la seva selecció. Una selecció a la inversa. Ha anat eliminant del seu davant tot allò que li representava alguna feina, no precisament de pensar — com diuen els transcendentalistes —, sinó d'adaptar-se a una sensibilitat, a un pensament i a una emoció diferents dels seus de cada dia. S'ha convençut que tot allò no era per a ell, que el que li convenia eren enterniments a flor de pell, amb alguna llagrimeta i tot, però que passin de pressa; bons tips de riure i pocs encaparraments.

Quin mal vent va passar pel seu magí que li féu abandonar aquella barrila tan catalanesca de l'antic Romea, aquella voluptuosa sensació de deixar-se anar a les sensacions senzilles i sense transcendència del teatre més banal del segle passat? I com a màxim, Pitarra: *Les Joies de la Roser*, *La Dida*!

Volia pitarrisme, i pitarrisme li ha estat donat. En sortírem ara fa trenta anys, però hem hagut de tornar-hi. Val a dir, però, que amb un llenguatge més correcte, amb un lèxic més ric, amb més bon gust en el conjunt — el temps no passa debades —, però les idees, els sentiments, els conflictes, les situacions, tots són els mateixos de llavors. Al cap i a la fi, el públic és qui mana.

JOAN CORTES

Grand Guignol

El Grand Guignol de París, que ha donat quatre representacions al teatre Novetats, es tota una institució que compta amb una tradició llarga i un nucli d'autors i de públic que el sostenen a través de les evolucions artístiques i dels canvis de moda. La raó d'aquesta persistència no es troba pas en un valor universal o en un mèrit artístic determinat que posseeixi aquest teatre i que el posi per damunt de la contingència dels gustos. La raó és que l'espectacle guinyolesc satisfà una tendència més o menys morbosa cap a la truculència que té certa gent. Aquesta tendència, completament desligada del sentiment estètic, existeix de sempre i existirà sempre i és la que fa possible el Grand Guignol, el qual compta amb un públic constant i fidel que sempre ve augmentat per una porció de passavolants i curiosos.

Socialment, el Guignol es classifica en el mateix ordre d'espectacles que les lluites de gladiadors i el devorament d'homes per les feres en l'antiguitat i que els escalaments dels homes-mosca dels nostres temps. Les impressions que aquests espectacles han produït en la multitud són totes de la mateixa qualitat.

Deixant de banda les peces còmiques de caràcter vodevilesc, que alternen amb les truculents i que serveixen com de repòs de les emocions fortes, la missió d'una obra de guinyol és produir el terror en el públic. El terror no és un sentiment estètic. Per això no es pot afirmar que el guinyol sigui un gènere de mal gust. En realitat, no és ni de bon gust ni de mal gust. No afecta al gust. El que ja pot insinuar-se és el dubte que sigui de bon gust complaure's amb un espectacle terrorífic. Perquè una obra de guinyol és més bona com més terrorífica és. No pot tenir més de dos actes, i aquests han d'ésser breus. L'extensió de l'obra disminuiria la intensitat de l'emoció. El primer col·loca l'ànim de l'espectador en un estat d'angoixa discret i el prepara per a la situació terrorífica final. Tot això és d'una gran monotonia. Perquè resulta que, contra el que es pot suposar, són comptadíssimes les coses que produeixen terror: la mort, la sang, els crits, el silenci, la soledat. Aquests elements, molt fàcilment manejables en el teatre, apareixen constantment repetits en les obres guinyolesques. El truc, el maneig habilidós dels detalls accessoris característics, es revelen des del primer moment. Sol ésser més difícil i laboriosa la descoberta d'alguna qualitat literària o dramàtica autèntica. Això no vol dir que no se'n trobin en algunes obres de guinyol. Recordem, entre les que s'han representat aquests dies a Novetats, *Hantise*, en dos actes, de Charles Méré. El primer acte representa una cambra d'un hotel *meublé*. Un home obsessionat hi porta una dona del carrer que acaba de trobar i que li recorda totalment, per la figura, la veu i els gestos, aquella que ell estimava i que va matar fa deu anys. Es un quadro fort, molt ben escrit i ple de caràcter. El quadro segon ja entra de ple dins les normes habituals de la truculència. Recordem també *Vers l'au-délà* de Charles Hellem i Pol d'Estor, que comença plantejant el problema, del qual s'ha tractat alguna vegada seriosament, de si els qui són decapitats poden encara pensar uns instants abans de la mort. Acaba d'una manera horripilant. Una escenificació del conte d'Edgar Poe, *Le système du Dr. Goudron*, ens va semblar poc hàbil i sense cap interès.

Els actors del Grand Guignol estan especialitzats en el gènere. Es degollen, criden, maten, s'espanten i vociferen amb una perfecció inimitable, de vegades impressionant, però que fa somriure quan s'hi pensa fora de l'espectacle. De vegades componen els seus tipus mestrívolament i donen a alguna escena en què l'autor ha fet concessions a la literatura, tota la força impressionant d'un aiguafort. Però són moments fugaços; tota la resta és *ofici*.

E. N.

Debuts a l'Olympia

Aquesta setmana ha estat renovat el programa de l'Olympia. Steens, un dels debuts, és un illusionista que exhibeix impúdicament una panxota respectable i un smoking inversemblant. Una mena de Mayol alleugerit del tupè. I profundament antipàtic, per arrodonir el conjunt. El seu número, de posta en escena complicadíssima, és obscur i enfarfegat, totalment orfe de la claredat i de la simplicitat que cal exigir a aquest gènere. Steens no fa res a la vista del públic. Tots els seus escamoteigs són curosament dissimulats a còpia de paravents i de cortines. Aquest home hauria d'apendre molt del modest, però excellent, Sullivan, el prestidigitador tan conegut a Barcelona, el número del qual, constantment polit i alleugerit de superflu, és una petita obra mestra de netedat i de simplicitat, d'absència d'accessoris. Steens manipula la *corda india* sense arribar ni a la sola de les sabates del susdit Sullivan; s'evadeix d'una caixa on l'han tancat emmanillat i encadenat, truc elemental que no eclipsarà pas la glòria del gran Harry Houdini, l'autèntic *rei de l'evasió*; es fa guillotinar; es fica en una caldera d'aigua bullenta i altres excessos. I sempre, en el moment precís de realitzar aquests trucs, Steens es fa tapar púdicament amb una cortina. *Por si las moscas...* La trampa es mastega constantment. Steens, del qual diu Pierre Bost que peca per una vulgaritat que hom diria professional, és una veritable mediocritat en el gènere que han fet famós els Maskeline, De Bière, Hertz, Carmo i Raymond.

Els Fearless Fliers són una *troupe* remarcable de trapezis volants composta de tres homes i dues dones, que practiquen la volta amb portador, menys difícil com és sabut que la volta de trapezi a trapezi. Aquests gimnastes treballen amb quatre trapezis agrupats de dos en dos: un parell pels homes i l'altre per les dones. El seu número finalitza amb un voltador que es llança a les mans del portador, executant el pas amb doble salt mortal i el cap cobert amb un sac. Hem vist amb satisfacció que aquests acròbates no prostitueixen el seu número amb la introducció de l'element còmic — ja estem tips de tots els Charlots que enlletgeixen tantes i tantes *troupes* de trapezis volants — i que, d'acord amb la pura tradició, adopten el mallot clàssic que accentua les línies del cos. Els Fearless Fliers, com tots els conreadors d'aquest gènere tan *escola francesa*, ens han fornit l'ocasió d'admirar els bells arabescos que dibuixen els cossos dels acròbates volant en l'espai com graciosos ocells, la lleugeresa alada, l'elegància suprema dels seus moviments, la força aliada a l'agilitat, la precisió aliada a la gràcia. I la simplicitat absoluta dels seus aparells. I les caigudes emocionants sobre la xarxa protectora.

Els 7 Racsos són uns saltadors a la bàscula, el número dels quals s'acaba — atenció, la musiqueta emmudeix—amb el triple salt mortal d'un petit voltador que és llançat pel trampolí a una cadira sostinguda per un portador. Exercici audaciós que pocs — els Carleys, els Roland — reixen. Val a dir que en aquest cas el voltador és una criatureta fràgil.

Els Frères Plattier són citats tres vegades en el llibre de Fréjaville. No sabem ben bé per què. Car es tracta de dos clowns, sense august, mediocres i antiquats. Per a ells, el *sobretot, cap accessori* del gran Baby no té cap sentit. En efecte, no saben donar un pas sense l'ajuda d'instruments musicals, tot i demostrant així que són incapaços d'expressar amb el rostre o amb la veu. Val a dir que els seus recursos expressius són nuls. El seu rostre és travessat constantment per la mateixa ganyota estereotipada. Acaben el seu número xiulant el secular diàleg amorós de *monsieur et madame Rossignol*.

«Satsuma Toki C°, los célebres japoneses», adverteix el programa. En realitat, es tracta d'una *troupe* japonesa vint-i-cinc per cent tan sols, car està composta d'un japonès i tres blancs. Els blancs, conreadors d'aquella derivació de l'antipodisme que s'anomena jocs icaris, executen alguns exercicis complicats amb jongleries, no desposseïts de mèrit. El japonès — antipodista estricte, com a bon japonès — en possessió d'uns dits dels peus tan àgils com els de les mans, jongla, ajegut sobre la *trinka*, amb una ombrella que manipula amb habilitat sorprenent.

SEBASTIÀ GASCH

"El setè cel", a Romea

La veritat sigui dita: el que ens ha ofert darrerament l'empresa del Romea amb el drama *El setè cel*, traducció de l'anglès de C. A. Jordana, no és res d'extraordinari.

Per nosaltres, que la màxima aspiració que tenim és la d'arribar a una completa *normalització* del que és o representa alguna cosa en la vida espiritual pel nostre poble, la incorporació d'aquesta traducció al nostre teatre, si vingués en unes altres circumstàncies, no ens faria pas fred ni calor. La trobaríem la cosa més legítima i natural. Però — Déu meu! — no creiem pas que fos una cosa gaire urgent aquesta de donar-nos a conèixer el melodrama — car no és res més que un melodrama — d'*El setè cel* quan hi ha tantes coses encara que s'esperen — i el que s'esperaran, si les nostres empreses segueixen amb aquesta *vivor* de què han donat proves fins ara!

Si obres com aquesta caiguessin sobre un bon tou de bona comèdia, de bon drama, d'una bona tradició espectacular en tots sentits, fins hauríem de felicitar-nos-en per tal com representarien — deguda que fos llur traducció o llur creació a plomes tan intelligents com la de Jordana — un guany molt apreciable dins allò que acostuma a ésser la tònica general del melodrama.

Però és ben trist, tanmateix, haver de consignar l'estrena d'*El setè cel* — traducció —, donada per l'únic teatre català que actualment funciona a Barcelona, després d'aquella niciesa inqualificable de *La Morena de Coll-Blanc* — producció nacional — i sense que puguem fer cap bon averany per allò que vingui més endavant, car la manera com ens ha estat donada a conèixer aquella ens fa pensar que no deu ésser pas gran l'abundància d'obres en la cartera de Romea — o, al menys, d'obres que inspirin alguna confiança a l'empresa.

No hem pas d'explicar l'argument d'*El setè cel*, conegut com és de tothom per haver estat ben divulgat per la seva bella versió cinematogràfica. L'obra teatral està molt ben descabdellada damunt un diàleg viu i agradable, de forta sabor popular en tots els seus personatges, esquèixat i barroer en uns, polit i correcte en altres — segons llur respectiva posició social —, però en tots ells fluid i sense cap afectació intellectualista. Hi ha diverses escenes de ben trobada comicitat i altres d'un excés de sentimentalisme ben melodramàtic.

El diàleg està transposat en un català d'excellent qualitat, àgil i graciós. No podíem esperar menys del correcte escriptor que és C. A. Jordana.

J. C. i V.

KURSAAL
AVUI
Marie Glory
Jean Murat
i
Armand Bernard
en
La taqui-meca
El film de la «Dactilo» francesa. Una comèdia musical deliciosa.
DISTRIBUCIÓ "CINAES"

• AVUI AL
LIDO CINE
ELISSO
Director:
CHENGELAY
Producció:
Gorkinpron Georgia
. . . . . .
A més:
Romança sentimental
de S. M. Eisenstein

Gran Gala Travesti
Liane Haid-Ivan Petrovich
Distribució CINAES

Sensacional venda d'art
Subhasta de la col·lecció
NIUBÓ
Avui, a la SALA PARES

Teatre Català Romea
COMPANYIA VILA-DAVÍ
Avui, dijous, a les 5,
Els Pastorets a Betlem
L'obra dels petits.
Nit, a un quart d'onze
La Morena de Coll-Blanch
Dues hores i mitja de rialles

UN FILM DE
G. W. PABST
Creador de «Quatre d'infanteria»
CARBON
LA TRAGEDIA DE LA MINA
SELECCIÓ FILMOFONO
Ditribuïda per
FEBRER I BLAY

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

Joan Lluís Vives
i els nous moviments humanístics

IV

EL NOU MOVIMENT HUMANISTIC I LA TRADICIO VIVISTA

He volgut fins ara extremar el parallel entre la situació actual i la del Renaixement, que a mi em sembla eloqüent. Si hom veu aquesta analogia, restarà palesa la utilitat de retreure l'exemple de Joan

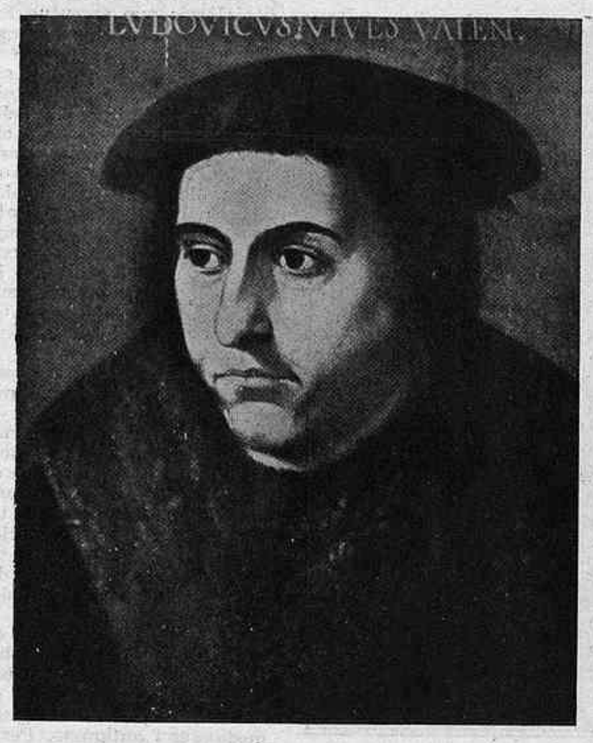

Joan Lluís Vives

Lluís Vives, i el que tenen de simbòlic, per nosaltres, les seves doctrines.

Es clar que des d'un punt de mira teòric hom podria discutir la major conveniència per als interessos suprems de l'esperit, d'una concepció aristocràtica de la cultura; si són preferibles l'escolàstica o l'universitarisme als moviments popularitzadors, humanístics, de la cultura. Però el fet és que si cultura és raó dialèctica, també és voluntat i actuació. I que tal i com els temps marxen, el moviment cap a un període humanístic i democràtic de la ilustració sembla ràpid i inevitable. Qualsevulla que sigui, doncs, la nostra personal opinió teòrica, la posició pràctica haurà de fonamentar-se en les circumstàncies democratitzadores del moment. Igual que als temps de Lluís Vives. Tampoc era aleshores permissible d'endinsar-se en elaboracions doctrinals; el que calia era expansió apostòlica per salvar la cultura occidental a través dels canvis morfològics de l'època.

* * *

La figura de Joan Lluís Vives és tan rica en simbolismes aprofitables que el seu estudi constituirà un treball interminable. De moment, fixada l'oportunitat de tenir present aquesta tradició del filòsof valencià, ens limitarem tan sols a remarcar dos aspectes interessants.

V I ÚLTIM

L'AMPLIACIO DEL CONTINGUT HUMANISTIC. EL PROBLEMA DE LA LLENGUA

Lluís Vives va pendre senyaladíssima part en una manifestació interessant del moviment humanístic: l'ampliació del camp de les humanitats, que es llencen a indrets poc freqüents fins aleshores pels intellectuals. Van així sorgint els fonaments de la pedagogia moderna, de l'urbanisme, del dret internacional, de la política social científica. Els resultats, moltes vegades poc afalagadors, no esborraran mai la bellesa d'aquell generós impuls eixamplador de les humanitats, pel qual restaven incorporades a les naixents disciplines la metodologia i l'enraonament de la dialèctica tradicional. Jo tinc la convicció que actualment aquest precedent vivista és remarcable, perquè avui és necessari també que els humanistes, sòlidament bagatjats amb la carcassa universitària, es llencin a camps de la vida contemporània encara verges a l'especulació intellectual, eixamplant el contingut de les humanitats i assegurant la continuïtat de les grans tradicions de la cultura. Cal donar a moltes manifestacions del món actual (enginyeria, ciències socials, cinema, etc.), una direcció humanística; en aquesta tasca potser serà decidit l'esdevenidor de la civilització occidental, avui enfrontada contra el maquinisme.

He volgut, d'intent, deixar per al final un altre aspecte, molt actual, de les doctrines vivístes. Ja he dit que el filòsof valencià era propagador, apòstol més que creador, pensador. Doncs bé, com tot apòstol i tot lluitador, Vives és essencialment un estratega, un metodòleg. Per això resulta interessant una de les seves troballes estratègiques, la de la llengua instrument de les humanitats.

Al Renaixement, eren molts els que preconitzaven la tornada al llati clàssic, per mitjà de l'estudi, tan intensificat, dels escriptors romans. Vives no participa d'aquest criteri: ell, tot i escriure en la llengua clàssica (5), defensa l'ús de les romàniques, per tal d'arribar millor a tot el poble incorporat de recent al món de les lletres. L'important per ell, és que l'instrument sigui profitós a l'objecte. Aquest criteri tàctic, utilitzat amb fruit per l'Església catòlica (molt especialment en les tasques missionals), demostra clarament un aspecte, per nosaltres molt estimat, de la personalitat de Joan Lluís Vives: el seu mediterranisme.

VICENS GENOVES I AMOROS

(5) Relatiu a la imperfecció estilística de Vives pot veure's—a més de l'obra de Watson ja citada—el meu article *En torno a Juan Luis Vives: Su apostolado de la Cultura. Su estilo literario. Su actualidad simbólica,* a la revista *Filosofía y Letras,* de Madrid, 2.ª època, n.º 8 (X-1929).

Un gran periodista

Quatre ratlles d'una notícia d'agència han liquidat la qüestió: «Ha mort C. P. Scott, director de *The Manchester Guardian...*» Però a nosaltres ens ha semblat que valia la pena de parlar-ne una mica més, i per la nota següent, en la qual hi ha alguna cosa a retenir:

«Scott, el director ara mort de *The Manchester Guardian,* ha estat el més gran periodista que el món hagi conegut mai. Quan, fa seixanta anys, entrà al *Guardian,* trobà un diari de província fruint a penes d'una reputació local. N'ha fet l'òrgan conegut per tot el món i amb el qual cal comptar per força. No és això una performança extraordinària?

»No hauria pogut ésser realitzada si l'home de les grans idees no hagués estat al mateix temps un tècnic consumat. Cap periodista no ha demostrat mai una tal aptitud a descobrir i a formar homes de vàlua. De l'argila informe, Scott en treia diamants. Ningú, en la seva època, no ha fet tant per ensenyar als anglesos l'ús exacte i clar, i al mateix temps elàstic, d'aquest instrument meravellós, però difícil, que és el nostre idioma. N'ha expulsat la retòrica buida i la banalitat, i ha sabut fer viva l'antítesi dels llocs comuns. *The Manchester Guardian* acabà essent el diari de llengua anglesa més ben escrit, i el valor de les seves cròniques literàries, musicals, artístiques, esportives i financieres era de la mateixa classe que els seus elevats punts de vista polítics. No era possible d'imaginar algú més distingit que C. P. Scott.

»Defensor de causes polítiques, fou un periodista militant d'un ascendent formidable, encara que no fes mai ús d'un acarnissament cruel en els seus atacs. Continuà, des d'una plataforma superior, les tradicions del liberalisme clàssic. Amava la justícia, adorava la llibertat i odiava la tirania. Servidor i soldat de la humanitat, pertanyia a l'edat d'or de la sensibilitat i de l'ideal humanitari. Ben abans del fi de la seva època, el món ja havia canviat de dalt a baix. A conseqüència de les noves necessitats imposades per la vida moderna, l'*organització* s'havia convertit en un factor més important que l'*emancipació.* Tant si eren veritables com falsos, Scott estava sempre disposat a sospesar els arguments que se li feien valer. Molts dels que només rarament compartien les seves opinions, es comptaven entre els seus admiradors més decidits, i, encara que en desacord amb la lletra, saberen elevar-se a l'alçada de l'esperit del gran periodista.»

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", totes els dies feiners de 9'30 a 1'30.

UN LLIBRE QUE FA HONOR A CATALUNYA

La Pintura Catalana Contemporània

Un volum bellament relligat, contenint 50 gravats, en color, dels millors artistes catalans moderns

Preu: 90 pessetes

Demaneu-lo als editors:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

"TEXTOS OFICIALES"

La dictadura de molts «textos oficiales» encara no ha estat tractada com es mereix. Es una dictadura modesta, que no fa soroll, però que va fent el seu fet amb la més completa impunitat.

Té com a suport que sembla incommovible, gairebé sempre, un «catedrático por oposición» que infinitat de vegades deixa evidenciat que després de guanyada l'oposició ja no necessita fer altra cosa que dormir damunt dels llorers, recitar la lliçó del dia, imposar la seva ciència a l'alumne que amb la major resignació ha d'empassar-se el que li donen, esperar que el temps i els quinquennis li augmentin la nòmina, fins arribar a l'ideal màxim: tenir un bon «retiro» molt ben guanyat i passar a ésser, a còpia d'anys, una figura decorativa i una persona respectable.

L'anquilosi científica a què s'arriba, per aquest camí, pren l'aspecte d'una veritable momificació.

Hem tingut ocasió de fullejar un d'aquests textos, model perfecte dintre la classe.

Es tracta del llibre *Geografía Especial de España* per Marcos Martín de la Calle, última edició, de 1931, que actualment és obra de text a l'Institut de Barcelona, ja que, segons diu el llibre, l'autor és «catedrático numerario de Geografía e Historia por oposición del Instituto General y Técnico de Barcelona».

La part referent a Catalunya — hem de creure que tota la resta, que no hem examinat, és igual — és escrita en un estil deplorable, és plena d'inexactituds, de confusions, de descripcions puerils, de definicions pintoresques, de descuits i sobretot — cosa que té una major gravetat — de barbaritats geogràfiques incomprensibles en qui, a més d'ésser catedràtic de Geografia, ja fa uns anys que està a Barcelona i és de creure que deu conèixer algunes de les coses que tan inconscientment descriu i fa apendre als seus alumnes.

Anem a transcriure alguns d'aquests trossos selectes.

En la pàgina 127, en parlar de la província de Lleida, diu: «En los puntos más culminantes del macizo septentrional se encuentran: el Aneto (!!), Monte Valier, Rouch, con los collados de Tou y Pandís, que llegan a unirse con las sierras de Cadí y Montseny (!!).»

No són possibles més equivocacions ni més confusions en més poques paraules.

A la pàgina 135 descriu la ciutat de Barcelona i, entre altres coses d'igual valor literària, diu:

«...con sus grandes avenidas entre las que se destacan la Gran Vía, el Paseo de Gracia, la Diagonal y otras muchas que recorridas constantemente y en todas direcciones por tranvías, automóviles, autobuses, coches, etcétera, les dan el aspecto de una de las más bellas y concurridas ciudades del mundo...»

A la pàgina 141 descriu l'amfiteatre romà de Tarragona:

«...Anfiteatro, sitio en donde luchaban los hombres con las fieras, conservándose restos del pavimento, que cuidadosamente son estudiados por los anticuarios.»

On excelleix en errors incomprensibles, impossibles de justificar, és en la descripció geogràfica de la «província» de Barcelona. En la pàgina 133 diu:

«2. ...se encuentra recorrida por las sierras de Cadí y el macizo de el Puigmal... También se encuentra recorrida por la sierra de Guillerías y Bertí, que se prolonga hasta las costas de Garraf (!!!), dejando paso franco a los ríos Besós y Llobregat...»

Els rius també són objecte d'un estudi especial. En la pàgina 134 diu:

«3. Su litoral marítimo...; el gran puerto de Barcelona, siguiendo una costa uniforme en la que se encuentran las desembocaduras de los ríos Besós, Malgrat (!!) y Tordera.»

«4. Entre los ríos más importantes... se encuentran... el Peneda (*sic*), Premià (!!) y otros menos importantes.»

A la pàgina 136, descriu les ciutats importants de la «província» de Barcelona, amb uns detalls tan característics i precisos com aquests:

«...Granollers, próximo a las renombradas aguas de Caldas de Montbuy; Igualada, al pie de la Montaña de Montserrat en donde se venera Nuestra Señora...»

No cita, com a ciutats importants, ni Sabadell ni Mataró, i en canvi acaba citant:

«...San Miguel de los Santos (!!!!), Manlleu, etc.»

Més d'uns quants *suspensos* deuen haver costat aquesta ciutat de San Miguel de los Santos o aquest riu Malgrat.

No hauríem cregut mai que la geografia pogués ésser una cosa que permetés tanta fantasia, i més encara, no tractant-se de cap país remot i poc explorat. Però després de fullejar el llibre de don Marcos Martín de la Calle hem hagut de rectificar la nostra opinió. Potser aquest senyor que s'inventa una configuració geogràfica del país on viu, quan podia copiar-la de tants llibres i mapes com hi ha publicats, no vol més que divertir-se a costelles dels alumnes, als quals deu rodar el cap per més «fills de pis» que siguin.

Aquesta breu nota té, i el vol tenir, tot l'aire d'una denúncia. Avui, en plena reorganització de la Instrucció pública, una vergonya com la que constitueix aquest llibre de text a l'Institut de Barcelona, no hauria de durar ni un dia més.

P. GABARRO I GARCIA

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

Lletres franceses

"Mal d'amour"

L'atribució del Premi Goncourt a aquest llibre de Jean Fayard (A. Fayard, editor), ha sorprès, potser perquè el públic no ha copsat el sentit del veredicte.

Rupert Brooke

Però parlem de primer del llibre.

L'amor que fa exclamar un crit de dolor al biògraf de l'heroi — car aquest darrer, pròpiament, no sofreix pas —, és un amor normal; un sentiment d'una tendresa molt moderada, d'un sentimentalisme en la composició del qual entra més l'habitud que no pas l'impuls, un desig feliç, una passió assenyada, el modernisme de la qual — perdó per aquesta paraula! — no impedeix pas al sant egoisme amorós, i al sacrosant egoisme jovençà, i a l'encara més sant egoisme francès, de manifestar-se. Però és un amor entre un xicot i una dona.

Això, coronat per un jurat tan variat, tan complex com el del Goncourt, equival a una decisió. Buscant-ho bé, la justícia és sempre patent en la decisió d'un jurat literari. Només que com que tothom no la busca pas pel mateix cantó... Sí, a la meva manera de veure, els Goncourt han volgut recomanar al lector mitjà el llibre que l'autor defineix, en l'interior mateix d'aquesta novella: una obra directa, escrita amb un respecte de la llengua, amb un sentit — tan francès — de la progressió novellesca, i aquella mena de *nonchalance* que amaga les bastides als ulls dels transeünts. No diré que Jean Fayard ha volgut refer una nova *Éducation sentimentale,* cosa que seria indigna del seu geni tan personal, però — la intenció és clara — ha desitjat pintar un xicot actual i una dona, una miqueta més gran. I a través del desig de reveure's, apunta la necessitat d'estimar-se, complement de l'amor modern que no va junt amb la passió, sinó que més aviat la segueix o n'assegura la conservació. Uns capítols com l'arribada del pintor de moda, en el cor de la novella, són particularment reeixits; o, encara, les pàgines de les grans maniobres durant les quals el xicot coneix l'ombra de l'amor.

Sobre l'amor mateix, el jove novellista és discret. Ací és manifesta la influència de l'escola que menysprea les inquietuds sentimental-voluptuoses i certament Proust, velat i poc confidencial en certs punts, ha degut ésser menys present a l'esperit de l'autor que no pas Rabelais, tan car a Léon Daudet. Per aquesta banda hem arribat al costat triat d'aquesta novella feliç que pot satisfer a la vegada el gran públic i aquell que diríem el petit públic (pel nombre), però que sovint és el gran (per la influència).

Una mena de novetat en la tradició, de tranquilla exposició i de sentiments afectuosos, han degut atreure els Goncourt i decidir-los a donar el premi, tan ressonant — i com obres així l'expliquen — a un llibre que voldria acabar, per l'exemple, amb tantes d'obres declamatòries a força de silencis.

La claredat de les intencions de l'autor, el desenrotllament simpàtic dels incidents amorosos, l'esperit del llibre, a més a més, recorden els començos brillants de Jean Fayard amb el seu *Oxford et Margaret.* Però, aquest vespre, demà, per una colla de dies, l'actualitat literària consistirà a comprar *Mal d'amour,* d'un autor jove que no ha pretès fundar, amb la base de la seva novella, cap nova escola, i caminant ha demostrat el moviment. Però Jean Fayard farà escola?

Rupert Brooke

L'Eglantine, de Brusselles, publica, compost per Paul Vanderborght, un *Homenatge* al poeta anglès que, després d'haver cantat la terra dels déus, hi anà a morir. Ja saben qui és Rupert Brooke, del qual els parlà el mateix Vanderborght, els lectors de MIRADOR, on també ha aparegut un comentari de Carles Riba a la traducció que Marià Manent féu del poeta anglès.

En aquell *Homenatge,* figuren els noms d'escriptors de tots els països, al costat de l'estranya opinió de Ramón Gómez de la Serna: «Vous allez donner de la lumière du jour éternel à ce poète enterré à la lumière des lanternes», provant que fantasia i poesia no són pas sempre decididament sinònims. Unamuno hi és molt mal traduït. El secretari de Rabindranath Tagore (per què no el seu porter?) tramet un lloc comú,

Jean Fayard

provant que la glòria que no deixa ni un sol moment lliure als afavorits, embruteix els íntims dels «mestres». Sort que els egipcis i els grecs reten a aquest jove Apolló vençut pel sol, mena d'expiació britànica en el país del Partenon, l'homenatge que li és degut. Els francesos se n'aprofiten per parlar d'ells. Així hom aprecia l'altruista homenatge de Maurice Martin du Gard, de Fernand Divoire, de René Lalou. Citem els poetes al costat dels marxants.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS — DISCOS

L'actualitat artística

Pessebres

El Foment de les Arts Decoratives i el Círcol Artístic de Sant Lluc, entitats d'una actuació cada dia més mereixedora d'elogi, han realitzat uns remarcables pessebres, per així continuar els nostres tradicionals costums.

En una botiga del Passeig de Gràcia, el Foment ha instal·lat un conjunt d'aparadors reservats per a exposició dels productes de diverses cases d'art industrial. L'agençament vent amb les troballes de la vostra intel·ligent sensibilitat.

A això, potser algú contestaria: Cada època ha de tenir la seva fesomia. En la nostra època moderna el pessebre ha d'ésser modern, i, etc., etc... Però tots aquests raonaments, tan coneguts i adients en altres qüestions estètiques, creiem que s'haurien de rebutjar en el cas del pessebre. Perquè totes les coses reservades al popularisme s'han de deixar caminar lliurement, si volem que conservin tot el seu encant.

Joan Serra. — Pintura

d'aquesta installació, dirigit pel decorador senyor Baró, honora el Foment de les Arts Decoratives. A l'interior del local hi ha el pessebre. El ciutadà que disposi de mitja hora d'esbarjo farà bé d'esmerçar-la davant d'aquest diorama pessebrístic.

Amb el suport de la tècnica moderna, l'espectacle del naixement de l'infant Jesús queda plasmat amb l'il·lusionisme que li pertoca. Els efectismes llumínics són justos de matisació i encertadament graduats en els successius traspassos d'intensitat. Les aparicions celestials del Calvari, dibuixades per Evarist Mora, conserven la gràcia habitual dels dibuixos d'aquest àgil il·lustrador; el projecte del conjunt, de Vila (d'Ivori), es també remarcable per la ponderada composició dels elements, i totes les figures del pessebre, obra de l'escultor Granyer, captiven l'espectador per la distinció del modelatge.

Els diorames presentats pel Círcol de Sant Lluc són bastant més inferiors al pessebre del Foment. Val a dir, però, que estan realitzats amb menys pretensions i que sols s'han proposat presentar escenes isolades de Betlem.

Davant d'aquests diorames se'ns ha acudit que potser són innecesàries totes les temptatives encaminades a la renovació i modernització dels pessebres.

Al nostre entendre, els artistes haurien de deixar tranquil el pessebre. Deixeu que aquest clos el cultivin unes mans menys intel·ligents, però més ingènues. Deixeu per a l'humil ninotaire de pessebres que continuï, a la seva manera, l'evolució pessebrística. Artistes!, no inquieteu el popularisme vi-

Així, doncs, després d'aquestes consideracions que hem fet, resulta que el pessebre modern i artístic presentat pel Foment tampoc compleix amb les condicions d'un autèntic pessebre? En efecte, no les compleix. Però això no vol dir que com a espectacle d'ordre pessebrístic no sigui admirablement reeixit.

Quines són, doncs, les condicions i els elements d'un pessebre autèntic?

Al nostre juí, un bon pessebre ha d'ésser realitzat amb suro, molsa, farina, paper «de plata», vidre, figuretes de la fira de Santa Llúcia i tot això obeint, tan sols, a la fantasia de l'infant creador, únic *ensemblier* de l'espectacle. I que ens perdoni l'Associació de Pessebristes si no és del mateix criteri.

Valls Baqué

La Sala Parés ens ha donat a conèixer un artista sabadellenc fins ara inèdit a Barcelona. Per la sola primera exposició no ens atrevim a formular un judici definitiu de l'obra presentada per Valls Baqué. La impressió del conjunt és favorable, però, a la vegada, una mica desconcertant. Al costat de teles interessantíssimes n'hi ha d'altres de migrada qualitat. Si l'obra del pintor sabadellenc fos la d'un artista ja format, aquesta alternància de valors seria greu, però en els inicis d'una carrera té menys importància i diríem que gairebé és inevitable.

En la pintura de Valls Baqué veiem unes possibilitats d'un proper mestratge i d'una sensibilitat afuada. Actualment, encara, no és prou madur. Però sempre és preferible la fruita verda a la podrida.

Entre les coses que Valls Baqué hauria de vigilar, anotem la relació de les dimensions de la tela amb el model representat. En algunes les dimensions són excessives i perjudiquen el contingut. Tampoc veiem prou clares ni prou sinceres algunes expressions de tendència ingenuista.

* * *

En la mateixa galeria hi ha exposada una obra de cada un dels pintors inscrits a la casa. Tots ells segueixen produint teles continuadores de llur reconeguda categoria. Entre les quals distingim les figures de Sisquella, Domingo i la de Serra, que reproduïm.

Lluís Font

A les Galeries Laietanes, Lluís Font ens presenta una sèrie important de fotografies. Com en gairebé totes les proves d'aquest expert fotògraf, la tècnica de l'objectiu arriba a resultats admirables. Llàstima, però, que Lluís Font segueixi, «encara», l'estètica fotogràfica habitual de la majoria dels nostres fotògrafs.

Aquella estètica que té per ideal confondre una fotografia amb un dibuix al carbó; o sigui la foto artística; o sigui el quadro fotogràfic; o sigui l'hibridisme sense suc ni bruc.

MÀRIUS GIFREDA

CARBONS
PERMANYER
CLARÍS, 13
TELÈFON 10723

Assabenta els nostres artistes que el dia 20 fineix el terme d'admissió per al concurs de Cartells que, patrocinat pel Círcol Artístic, té convocat

DISCOS

Els programes de 1931

(*Acabament*)

La descripció que vàrem fer la darrera setmana dels programes de l'any passat, la continuarem ara en altres gèneres de música.

Es precisament amb els discos de música teatral on abans es feia sentir més el *divo*, però ara potser han esgotat el gènere i ja no resten fragments d'òpera italiana inèdita per esplaiar-se. Les edicions d'obres completes han continuat aquest any, i en aquestes els editors no han anat a cercar noms de fama mundial, sinó artistes més modestos però més amatents al conjunt, cosa que els altres obliden per a singularitzar-se. Així l'edició de *La Traviata*, de Verdi, feta a base d'artistes de la Scala, de Milà, és ben acceptable. Hom només s'atreviria a demanar als editors en aquests enregistraments d'òperes un cert captenim ent de l'orquestra, que en aquestes ocasions semblen deixar-la una mica de banda per tal d'obtenir bons conjunts vocals.

En les edicions d'altres obres líriques de menys alçada, sarsuela, opereta, sainet, etcètera, encara que el públic demani edicions d'obres completes, potser no caldria enregistrar tots els fragments musicals. N'hi ha de francament dolents, que només s'aguanten per l'actualitat passatgera. Les edicions de l'any han anat seguint les estrenes, i cal reconèixer que la producció és ben migrada tot i l'atenció que la sarsuela torna a tenir avui dia. Dels mestres Serrano i Guerrero, s'han publicat discos de llurs obres, *Los Claveles* i *La sal por arrobas*, respectivament. I per a satisfer les exigències dels nombrosos clients d'aquest gènere ha calgut recórrer a les obres del repertori antic, a l'opereta vienesa, i d'elles la millor és l'edició d'*El Comte de Luxemburg*, de Lehar.

Discos de música vocal no teatral n'hi ha pocs, i d'aquests els millors són omplerts pels mateixos *divos* que semblen deixar l'òpera italiana.

En música choral s'han afegit els enregistraments de cançons populars per l'Orfeó Català i el repertori montserratí interpretat per la mateixa escolania i comunitat del monestir, i també cal celebrar la incorporació de les audicions de diverses agrupacions chorals del nord d'Espanya, conjunts d'unes veus esplèndides i ben treballades algunes, com els chors Rosalia de Castro.

El jazz sembla anar a remolc del cinema sonor. Ben pocs són els discos interessants de jazz. D'aquest ensopiment només se'n salva algun disc de Jack Hylton, l'anomenat *Festa* entre altres. Més aviat han reeixit les orquestres formades a base d'instruments exòtics, que interpreten ballables amb temes indígenes. Primer van ésser les orquestres d'Hawai, principalment la de Hilo Hawaiian amb els dos valsos *En un carrer d'Honolulu* i *Tota la nit*, de ritme lent, que s'avenen a l'especial modulació de les guitarres hawaianes. Després s'han fet de moda els ritmes de l'illa de Cuba, que diverses orquestres han propagat, especialment la del Casino de L'Havana, que va iniciar-la amb la impressió d'*El venedor de cacauets*, escaient rumba-fox, que s'ha fet popular arreu.

Els artistes de cinema sonor que han omplert discos, generalment s'aguanten únicament per l'anomenada que ja porten de la pantalla. De totes maneres estan millor els discos omplerts per artistes que ja vénen d'altres gèneres. Així la novetat d'aquest any són els discos d'Imperio Argentina, artista completa, amb diversos fragments de les pellícules *Su noche de bodas* i *Lo mejor es reir*.

Acabarem amb el disc de la Banda Martín, conjunt que continua la tradició espanyola de les bandes de regiment, que durant molt de temps han tingut un públic ben fidel que rep amb gust les filigranes instrumentals de *Los pajaritos*.

J. G.

* * *

Música teatral i vocal. — La Traviata. — Verdi. — Elements de la Scala de Milà. — AF 459 a 471. *— El Comte de Luxemburg. — Lehar. — AE* 3765-3770.

Chors Rosalia de Castro. — Os Merlos. — Gayoro. — AE 3075.

Orfeó Català. — Els Xiquets de Valls. — AB 681.

Jazz. — En un carrer d'Honolulu. — Lewis. — Orquestra Hilo Hawaiian. — Tota la nit. — Idem id. — AE 3571. *— El venedor de cacauets. — M. Simón. — Orquestra Don Azpiazu de l'Amor sincer. — Grenet. — Casino de L'Havana. — AE* 3642.

Los Pajaritos. — Banda Martín. — Companyia del Gramòfon. — AE 3,802. *— Diana militar española. — Idem id.*

Pessebrisme

El Cercle Artístic de Sant Lluc ha aconseguit revifar-se amb molta solta, i una de les demostracions de la revifada ha estat l'organització de l'actual exposició retrospectiva del pessebrisme, una exposició arqueològica de l'art popular de fer pessebres. Junt amb aquesta exposició de pessebres antics els dirigents del Cercle Artístic de Sant Lluc han organitzat una demostració de pessebrisme modern, modernista. Tot plegat fa goig de veure: hom s'hi delecta i hi aprèn, com en totes les exposicions.

féu esculpir en nombre de cinc o sis mil, el rei Carles III, obra dels grans escultors valencians Josep Ginès i Josep Esteve Bonet, entre altres, conservades en bona part a l'Academia de San Fernando, a Madrid.

La temptativa de modernitzar el pessebrisme que per mà dels escultors Ferrant, Jou, Solanic, Collet i Llauradó ens ofereix el Cercle de Sant Lluc, i per mà de Granyer en el pessebre del Foment de les Arts Decoratives, és molt lloable; però no sé fins on reeixirà. En primer lloc, perquè el pes-

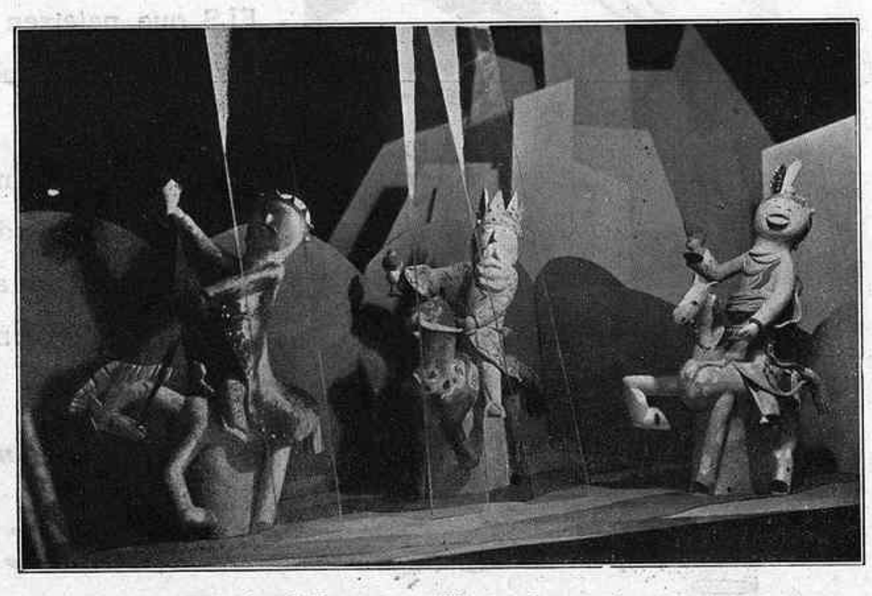

Angel Ferrant. — Figures de pessebre

Hi ha en aquesta exposició pessebrista la inevitable exhibició de figures de mà de l'escultor Amadeu, també dels seus imitadors, i, no cal dir, dels moderns figuristes que cada any veiem a les parades de la plaça de la Catedral, de la plaça del Pi, de la plaça de Sant Jaume. En la secció de figures de pessebre modernes fan forat les figures mallorquines i les d'altres pobles espanyols.

El que fa interessant aquesta exposició és la diversitat de matèries emprades en l'elaboració de figures i en la construcció del pessebre pròpiament dit. Hi prenem coneixement dels pessebres diminuts, de les obres de paciència: pessebres de múltiple accidentació pessebrista i de figures nombroses, enclosos dintre el globus de vidre que ha de decorar el marbre de la calaixera; pessebres minúsculs encabits dintre una ampolla; nativitats de pisa en baix relleu, a la manera dels Della Robbia; pessebres d'alabastre policromat, amb les figures soltes, esculpides una per una. Es per nosaltres una novetat insospitada el pessebre amb figures fetes de roba, costum pirenenc, segons sembla. No ens és menys imprevist el pessebre de paper amb figures d'argila, i els fons de pessebre impresos amb colors llampants a la manera de la imatgeria del Bou de la Plaça Nova. D'aquesta espècie hi ha també a l'exposició del Cercle de Sant Lluc els pessebres amb figures de paper retallables, impreses en una sola fulla; i els pessebres de cromo de bulto retallat, aquell cromo retallat i de lleu relleu que tanta voga aconseguí a les acaballes del segle XIX. Són importantíssims els pessebres de paper retallat, peces úniques, aquarelles de bona mà, els millors exemplars dels quals foren col·leccionats per Apelles Mestres i cedits a l'Arxiu Municipal Històric. Hi ha en aquesta exposició figures de fusta, figures de cartó, figures de plom, figures de cera i, per fi, bons exemplars de figures de terra cuita vestides, segons la tradició del sud d'Itàlia. En resum, l'exposició pessebrista del Cercle Artístic és més completa del que es podia esperar.

Més completa encara podria ésser, i és d'esperar que si, anys a venir, el Cercle Artístic de Sant Lluc organitza noves exposicions pessebristes de caràcter arqueològic, es basquejarà per a donar-nos mostres d'altres espècies. Podria, per exemple, oferir-nos figuretes de vidre policrom com les que es conserven al Museu de la Ciutadella, i cases tan admirables de perfecte detallisme com les que del cèlebre Planella posseeix el susdit Museu. També figures de grandària natural, com les que, si no vaig errat, s'exhibeixen en el pessebre de l'església de Sant Francesc. Així mateix les figures més grans i acabades de Ramon Amadeu, existents en el susdit Museu del Parc i en la Col·lecció Picart, de Sabadell. I les figures de l'escultor Talarn, com les que s'exhibeixen en el Museu d'Art Modern; i les dels imatgers moderns, tan acabades i interessants dintre el gènere; i les del pessebrisme provençal, el més fecund i típic de França; i les del pessebrisme portuguès, notabilíssim; per fi, les figures del *Nacimiento del Principe*, que per al rei Carles IV, quan encara era infant,

sebrisme que en el primer any de la República ha tret tanta ufana a Catalunya, és un art o un costum destinat a degenerar i desaparèixer. L'enterniment pessebrista que la diada de Nadal comunica a les classes comediants i acomodades és una consuetud que, com d'altres no menys tendres, ja no accepten ni els infants. Lluny de l'espontània falsa pietat d'antany, el pessebrisme d'avui és reviscolat amb escarràs de proselitistes estemordits: és una magra propaganda política, que en si mateixa fa pena. D'altra banda l'allusionisme, el sintetisme i el literaturisme de les escoles avençades, o anomenades així, engendren un estil que no convé a l'art pessebrista, el qual ha d'ésser, per necessitat ingènita, grollerament realista i puerilment detallista.

En l'exposició pessebrista del Cercle de Sant Lluc hi ha alguns exemples de pessebrisme virtuosista, obres de paciència i tenacitat heroiques. Aquestes virtuts, agermanades al talent considerable i al diner quantiós despesos en la construcció de pessebres grans i xics, rics i pobres, són elements impressionants de l'espiritualitat i de l'activitat dels espanyols dels segles XVIII i XIX. El nostre pessebrisme és quelcom d'imposant i enciser, que cal conservar en vitrines com a manifestació artística i ideològica d'aquells tristos segles hispànics. Però cal també no insistir gaire en la perduració del pessebrisme. El pessebrisme és com els arbres que no ens deixen veure el bosc; és la cristal·lització i adoració del principal element de decadència espanyola: és l'apoteosi del defecte nacional, la incapacitat de sintetitzar i de veure panoràmicament: és un vici analític que no té cap de les virtuts de l'anàlisi, i és un panoramisme que es limita a un bocinet de comarca i que no sap planar, sinó furetejar, cosa que tampoc és anàlisi. Mentre els espanyols fèiem admirables pessebres, Europa feia art de debò, ciència i política. Tota l'energia, tot el talent, tota la tenacitat, tota la paciència, tot l'entendriment, tota la capacitat d'organització, tot l'entusiasme, tots els cabals despesos antigament en la construcció i admiració de pessebres els hem d'aplicar a altres feines més belles, dignes i profitoses. Hem de matar el pessebrisme de Nadal i el de tot l'any.

JOAN SACS

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

La bona persona, donant el seu rellotge a l'atracador. — Us aviso que s'endarrereix cinc minuts cada dia.

(*The Humorist*, Londres)

MARIT PREVISOR

—Surto perquè els veïns no es pensin que la maltracto.

(*Everybody's*, Londres)

EL SEC PROFESSIONAL

El cobrador de tramvies es fa empaquetador de sardines.

(*Life*, Nova York)

—Ep, aquí dalt! No es poden picar estores a aquesta hora!

—No és cap estora, és la meva dona!

(*Le Petit Parisien*)

—Ep!, que vaig a tancar les portes del parc!

—Està bé. No feu massa soroll.

(*Everybody's*, Londres)

(c) Ministerio de Cultura 2006

tots tenen tos...

ELS que pateixen de bronquitis,
els que són propensos a cadarns i refredats,
els que fumen amb excés,
els convalescents de grip i pulmonies,
els que tenen irritació de gola,
els que treballen en un medi de pols o de humitat:

tots tenen tos i l'han de combatre prenent

Pastilles del Dr. Andreu

que descongestionen les mucoses respiratòries i faciliten l'expectoració. Famoses arreu del món.

¡Demaneu la nova capsa d'UNA PESSETA!

—Es molt difícil guardar un secret, mamà?
—No ho sé, fill meu; no ho he provat mai.

(*Vart Hem*, Estocolm)

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat. Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:
A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — Teleg.: "Carburos" — BARCELONA, Mallorca, 232 — Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

—Em sembla que tinc dret a la meitat de la carretera.
—Té raó, senyora; però veient-la venir no es podia saber quina era la meitat que vostè volia.

(*Everybody's*, Londres)

—El lampista encarregat d'adobar-ho vindrà més tard. Jo sóc l'expert.

(*New-York World Telegram*, Nova York)

¿Le sería a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?

Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

—Em sembla que encara fa més calor que ahir.
—No t'ho sabria dir. El termòmetre de casa s'ha trencat.

(*Gringoire*, París)

—Ja m'ho temia! Se'm mullarà el paraigua nou!

(*Dimanche illustré*, París)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....
que viu a .....
carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**
vel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*
..... *de* ..... *de 193*...
Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA
LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Anuncieu a MIRADOR

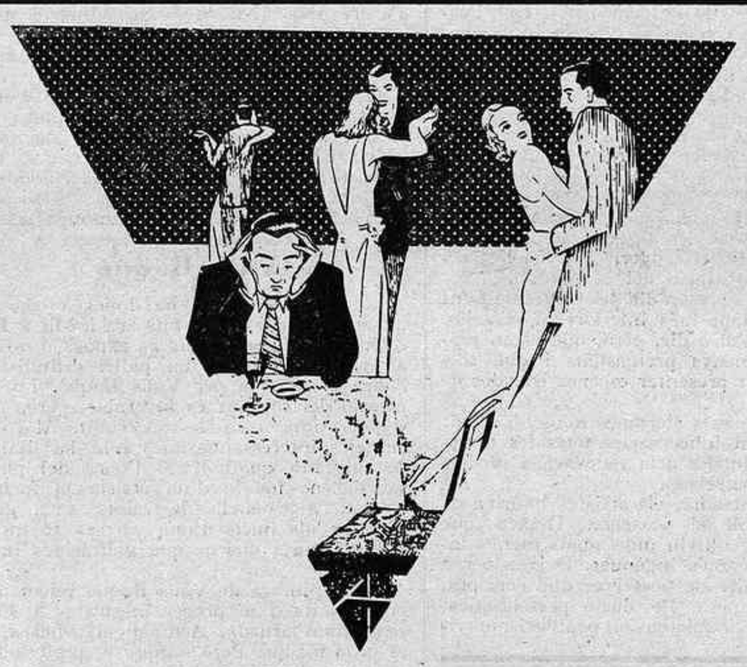

ABURRIT DE LA VIDA

Neurasténic, trist, envellit, sense voluntat ni energies tan sols per divertirse, inútil per la vida, víctima d'un morbós pessimisme avassallador, heus aqui el fantasma que conduirá a la tomba a l'home jove al que potser els vicis o virtuts de sa mateixa joventut li esgotaren son sistema nerviós. Per ell será una injecció de vida el

TONIC NERVIOS CERA
(FOSFOR ESTRIGNINA I HIPOFOSFITS)

Sempre el primer i sempre eficaç, prescrit per totes les generacions médiques devant els mes persistents fracassos de tota altra medicació tónico-nerviosa.

Venda farmacies.
LABORATORIS CERA, S. A.
Vico, 18. – Copérnico, 35 al 39. – Barcelona.

UNIC APROBAT PER LA ACADEMIA DE MEDICINA I CIRUGIA DE BARCELONA

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006